

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

ABD'nin Soğuk Savaş Döneminde Çin, Japonya, Güney Kore ve Kuzey Kore ile İlişkileri Bağlamında Asya-Pasifik Dengeleme Stratejisi

Asia-Pacific Balancing Strategy in the Context of U.S. Relations with China, Japan, South Korea and North Korea in the Cold War Period

Eyüp AKPINAR^{a*}

^a Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Bursa / TÜRKİYE
ORCID: 000-0001-8540-1548

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 17 Haziran 2020

Kabul tarihi: 8 Eylül 2020

Anahtar Kelimeler:

Asya-Pasifik

Dengeleme Stratejisi,

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Çin,

Japonya, Güney Kore, Kuzey Kore

Soğuk Savaş Dönemi

ARTICLE INFO

Article History:

Received June 17, 2020

Accepted September 08, 2020

Keywords:

Asia-Pacific,

Balancing Strategy, United States of

America (USA), China, Japan, South

Korea, North Korea

Cold War Era

ÖZ

İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan iki kutuplu dünya düzeni uluslararası sistemi şekillendirmiştir. Uluslararası sistemdeki bu değişim Asya-Pasifik bölgesini de etkilemiştir. Uluslararası sistemde yer alan güç ve tehdit dengesinin bir benzeri bölgesel düzeyde Asya-Pasifik'te de yaşanmıştır. Soğuk Savaş döneminde Asya-Pasifik bölgesindeki ulus devletler ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki güç mücadelesinin ve dengeleme stratejisinin aracı haline gelmiştir. Bu dönemde Kore ve Vietnam'da yaşanan savaşlar, Sovyetler Birliği ile Çin arasında yaşanan uyumsuzluklar ve bölge ülkelerinin birbirleriyle olan sorunları ABD'nin bölgedeki varlığını meşrulaştırıcı etki yaratarak müttefiklik ilişkisi kurulmasına zemin hazırlamıştır. Müttefiklik ilişkisi bölgedeki denge politikalarında başvurulan en önemli enstrüman olmuştur. Devletlerin güç, kapasite, coğrafi konumu, birbirleri hakkındaki niyet ve algılamaları denge stratejilerinin belirlenmesinde en önemli parametredir. Bu parametreler ışığında Soğuk Savaş döneminde Asya-Pasifik bölgesi kendine has bir sistemik dengeyi inşa etmiştir. Bu çalışma Asya-Pasifik dengeleme stratejisini ABD'nin Çin, Japonya, Güney Kore ve Kuzey Kore ile ikili ilişkileri bağlamında inceleyerek ortaya çıkartmayı hedeflemektedir.

ABSTRACT

The bipolar world order that emerged after the Second World War has shaped the international system. This change in the international system has also affected the Asia-Pacific region. A similar balance of power and threat in the international system has also experienced at the regional level in Asia-Pacific. During the Cold War, nation states in the Asia-Pacific region became the instrument of the power struggle and balancing strategy between the U.S. and the Soviet Union. In this period, some important developments such as Korea War, Vietnam War and disputes between this region states have legitimized and facilitated the US presence in the Asia-Pacific region. The Alliance relationship has been the most important instrument used in balancing policies in the region. States' power, capacity, geographical positions, intentions and perceptions about each other are the most important parameters in determining balancing strategies. In the light of these parameters, Asia-Pacific region has created a systemic balance during the Cold War. This study aims to reveal Asia-Pacific balancing strategy in the context of U.S. bilateral relations with China, Japan, South Korea and North Korea.

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: i.akpinareyup@gmail.com

EXTENDED ABSTRACT

Although the Asia-Pacific region covers a very large area, including the East, South East, and the Pacific sub-regions, this study has been limited to the U.S. relations with China, Japan, North and South Korea in the Cold War era. Even though these sample countries are East Asian countries, their relations with the U.S. have been chosen because they have an important contribution to the formation of the Asia-Pacific balance strategy.

In this study, balance of power and balance of threat has been determined as the main analytical concepts around which the study will revolve. Considering structure of the international system and the regional subsystem in the Cold War period, the U.S.'s balancing strategy formation in the Asia-Pacific region has been discussed in details.

How and in what direction has Asia-Pacific, as a sub-region, been affected from the balance of power/threat that dominate the international system? What was the purpose and scope of the balancing strategy that the U.S. was trying to establish in Asia-Pacific in the Cold War in the context of its relations with China, Japan, South Korea and North Korea? Which countries preferred bandwagoning or balancing as a method in their political decisions? Considering all these questions, Asia-Pacific balancing strategy in the Cold War period has been studied.

Asia-Pacific region especially after the colonial period became the focal point of the Western Powers and found itself at the center of the power struggle. When regional powers enforced revisionist policies that brought forth changes in the balancing mechanism, the region turned into a destruction area. After the Second World War international system evolved and turned into a bipolar structure. In this new formation U.S. and Soviet Union began to dominate the international system. Bipolar structure influenced the sub-regions and also their balancing strategies. Naturally, balancing strategies in the Asia-Pacific sub-region was effected by bipolar system.

In the Cold War period, ideological views largely shaped the poles and the U.S. and the Soviet Union affected regional powers' strategies. According to these strategies alliances were established. And regional countries chose to act in accordance with their interests. Also they used balancing strategy by evaluating threats perceived from adversary. Thus, they learned how to tackle with dominant actors in their area of interests. Instead of balancing strategy, some countries chose the bandwagoning strategy.

As is known, during the Cold War, both China and the Soviet Union had communist regimes. Especially after the Second World War, the Soviet Union and China acted together to balance the U.S. in the Asia-Pacific region. In addition, these countries stood against the U.S. in the Korean and Vietnam Wars. When the Soviet Union started to pose a threat at the territorial border of China, balancing strategy began to change and thus, China became more closer to the U.S. So, China acted together with the U.S. to achieve a balance against Soviet Union.

It was understood that ideological views were not more important than national interests in forming alliance relationships. On the other hand, when China perceived a threat from the U.S. during the Cold War, it turned its face to the Soviet Union again. China, depending on the threat perception preferred one of both great powers to create balance during the Cold War and implemented its strategy as such.

Japan exhibited a revisionist ambition in the past. After the Second World War, the Japanese military forces restricted by the winners of the war. As a part of its balancing strategy, the U.S. realized Hub and Spokes system and made an agreement with Japan. Japan implemented bandwagoning policy by preferring the U.S. which has the most powerful position in the Asia-Pacific balancing mechanism. Thus, thanks to Japan, the U.S. took the first step to have presence in the region by keeping military bases and troops in Japan territory.

South Korea remained under the influence of the U.S. after the Korean War. The U.S. maintained its military presence in South Korea as well as in Japan in order to ensure its security against North Korea and increased its effectiveness in the region. South Korea chose the bandwagoning policy in favor of the U.S. like Japan in its regional balancing strategy.

It is a reality that both Japan and South Korea preferred the bandwagoning strategy, established an alliance relationship with the U.S. and assigned their military security to the U.S. This strategy also turned Japan and South Korea into large economies. When the U.S. started to make deficits in its commercial activities with both countries, Japan and South Korea posed an economic threat to the U.S. In the late Cold War period, the U.S. began to develop special strategies for both countries to balance economic indicators that posed threat for its gains.

North Korea sought a balance in the region through its relations with the Soviet Union and China. North Korea served as a buffer zone for the security of China and Soviet Union. In terms of the balance of power and balance of threat in the region, the Soviet Union and China gave importance to their relations with North Korea. During the Cold War period, North Korea began to work on nuclear weapons acquisition. South Korea and Japan perceived threat from North Korea's acquisition of nuclear weapons in the region. Both countries came under the umbrella of the United States that had nuclear weapons in order to ensure nuclear balance in the region.

While the U.S. was establishing the Asia-Pacific balancing strategy in the context of its relations with China, Japan, South Korea and North Korea, it took advantage of the problems and threat perceptions of these countries of the region and utilized them to benefit in line with its own interests. In this way, during the Cold War, the U.S. used the Hub and Spokes system to achieve balance of power strategy, and increased its own strength and effectiveness in the region. As a result, the U.S. affected not only the international system with its balancing strategy, but also the Asia Pacific region in the Cold War era.

Giriş

Genel olarak Asya-Pasifik bölgesi coğrafi anlamda Doğu, Güney Doğu Asya ve Pasifik Okyanusu arasında kalan bölge olarak tanımlanabilir. Coğrafi tanımlamanın dışında bölgenin dikkat çeken özelliği ekonomik olarak tanımlanmasıdır. Asya-Pasifik bölgesi toplam dünya ticaretinin % 37'sini ve toplam ithalat ve ihracatın ise % 35'ini kapsamaktadır. (www.unescap.org, 2020). Sahip olduğu ekonomik kapasitesi ile uluslararası sistem içerisinde etkin olan bir bölgedir. Il Sakong'a göre, "Dünyanın ekonomik ağırlık merkezi geçtiğimiz yüzyılın ortasından itibaren Avrupa-Atlantik bölgesinden Asya-Pasifik'e doğru kaymıştır" (Sakong, 1993, s.153). Asya-Pasifik bölgesi, özellikle yakın geçmişten itibaren Doğu ve Güney Doğu Asya ülkelerinin içinde yer aldığı, dünya ortalamasının üzerinde büyüme oranlarına sahip ve mucize ekonomileri (*miracle economies*) içerisinde barındıran cazibe merkezi haline gelmiştir (Islam ve Chowdhury, 1997, s. 3).

Coğrafi keşiflerin yapıldığı 15.yy'dan itibaren Batı'nın Asya-Pasifik bölgesine ilgisi zamanla artmıştır. Özellikle Portekiz, Büyük Britanya, Fransa, Hollanda gibi dönemin büyük güçleri Hint ve Pasifik Okyanusu arasında kalan alanlarda var olma çabası içerisine girmiştir. Batı'nın uyguladığı ekonomik sömürü bir yandan bölgedeki ekonomik kapasitenin ortaya çıkmasına neden olurken diğer yandan yarattığı politik sonuçlar vasıtasıyla bölgenin şekillenmesine de katkı sağlamıştır.

Neticede İkinci Dünya Savaşı sonrasında bölge ülkeleri kendi kaderlerini tayin etme konusunda bir çaba içerisine girmiştir. Soğuk Savaş döneminde Asya-Pasifik bölgesi, anti-kolonyal grupla özdeşleşen komünistler ile kapitalist kesimin desteğini alan milliyetçilerin karşı karşıya kaldıkları iç çekişmelere sahne olmuştur (Huat, 2008, s. 232). İç çekişmelerin yanı sıra uluslararası güçlerin de dâhil oldukları bölgesel savaşlarla (Kore ve Vietnam Savaşları) Asya-Pasifik dünya siyasetini meşgul etmeye devam etmiştir.

Bilindiği üzere ABD, Birinci Dünya Savaşı'ndan beri Pasifik bölgesinde herhangi bir gücün hükümlerliğini kabul etmediğini beyan etmiştir (Gordon, 1990, s. 7). Fakat İkinci Dünya Savaşı sırasında Japonya'nın bölgede yarattığı yıkımı durdurmak için Sovyetler Birliği ile Kore'nin paylaşılması hususunda anlaşmaya varması (Kissinger, 2015, s. 164) ABD'nin Asya-Pasifik bölgesinde etkin bir güç olma arayışına girmekten çekinmediğini açıkça göstermiştir. Nitekim bu durum ABD'nin kendi hegemonyasını tesis etmeye başladığının bir işareti olarak algılanmış, Çin Komünist Partisi lideri Mao Zedung'un deyimıyla ABD Asya'nın işgaline soyunmuştur (Kissinger, 2015, s. 175).

ABD bölgede dengeyi sağlamak amacıyla askeri gücünü, özellikle de donanmasını konuşlandırmıştır. Ayrıca, ABD müttefiklik ilişkisi kurduğu ülkelere Soğuk Savaş boyunca askeri yardımlarını sürdürmüştür. Kore Savaşı ve Vietnam Savaşı ile ABD askeri yardımları devam etmiş ve zamanla bu yardımlar bölgedeki ekonomik oluşum üzerinde de etkili olmuştur (Von, 1998, s. 29-30). ABD, ekonomik ve askeri yardımları, bölgede kurmak istediği dengeleme stratejisinin ve müttefiklik ilişkisinin birer enstrümanı olarak görmüştür. ABD'nin bölge ülkeleri ile kurduğu ilişki küresel güç dengesini destekleyecek bölgesel güç dengesi oluşturma temelinde yükselirken, bölge ülkelerinin ABD ile ilişki kurmaları ise daha çok kendi iç siyasi çıkarlarına destek sağlamak amacıyla olmuştur. (Chan, 2012, s. 44).

ABD, İkinci Dünya Savaşı sonrası kazandığı güç sayesinde Asya-Pasifik bölgesinde aktif dengeleyici rolünü oynamaya başlamıştır. Soğuk Savaş yıllarında ABD, komünizm ve Sovyet yayılcılığını engellemek amacıyla ikili güvenlik ve iş birliği anlaşmaları üzerinden denge stratejisi uygulayarak bölge ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmiştir. Bölge ülkelerinin güvenlik kaygılarının farkında olan ABD yönetimi, burada kendi varlığını sağlamlaştırmak ve çıkarlarını korumak için küresel ölçekteki güç dengesine benzer şekilde Asya-Pasifik alt

sisteminde de bir denge mekanizması oluşturmuştur. Bölgenin kendi kontrolünden çıkmasını istemeyen ABD müttefiklik ilişkisi kurduğu ülkeler için istikrar sağlayıcı ve dış dengeleyici güç konumunda yer almıştır.

Asya-Pasifik bölgesi geniş bir coğrafyayı içermektedir. Ancak bu çalışmada sınırlandırmaya gidilerek ABD'nin Soğuk Savaş dönemi Asya-Pasifik dengeleme stratejisini en iyi şekilde açıklayabileceği değerlendirilen; Çin, Japonya, Güney Kore ve Kuzey Kore'yle olan ilişkileri üzerinden analiz edilecektir. Soğuk Savaş dönemini kapsayan bu çalışmada bölgesel güç ve tehdit dengesinin uluslararası sisteme, uluslararası sistemin de bölgesel güç ve tehdit dengesine olan etkileri ABD'nin bu dört ülkeyle olan ilişkileri bağlamında incelenecektir.

Kuramsal Çerçeve: Güç ve Tehdit Dengesi

Uluslararası ilişkiler disiplinde “denge” unsuru devletler arasındaki güç ilişkilerini analiz etmek ve güvenliğin tesisini sağlamak için değerlendirmeye alınan önemli bir kavramdır. Uluslararası ilişkilerde denge kavramını güç ve tehdit dengesi kavramı olarak iki şekilde ele almak mümkündür. Kenneth N. Waltz'a göre, Güç dengesinde devletler asgari düzeyde varoluşunu sürdürmek azami düzeyde ise etkili güç olma amacı içerisindedir. Devletler bu amacı gerçekleştirmek için kendi kaynaklarıyla gücünü artırmayı ya da kendi kaynaklarını kullanmadan ittifak sistemi üzerinden görece gücünü artırarak tehdidin gücünü sınırlandırma yolunu seçebilir (Waltz, 1979, s. 118).

Güç dengesinin birtakım amaçları bulunmaktadır, bunlar: “evrensel bir hegemonyanın oluşmasını engellemek, sistemi ve sistemi oluşturan öğeleri korumak, uluslararası sistemde karşılıklı güvenliği ve istikrarı sağlamak, savaşları engelleyerek barışı sürdürmek ve güçlendirmek” (Dougherty ve Pfaltzgraff, 2001, s. 42) olarak özetlenebilir. Güç dengesi stratejisi, uluslararası sistemin anarşik yapısı içerisinde devletlerin güç kapasitesini dikkate alır. Sistemik yapının karakteri ise güç dengesi stratejisini belirler (Waltz, 1979, s. 48-59).

Tehdit dengesinde ise Stephen Walt'a göre, “devletler kendilerine yönelik tehditleri dengelemek için müttefiklik ilişkisi kurarlar. Tehditler; gücün fonksiyonu, coğrafi yakınlık, saldırı kabiliyetleri ve algılanan niyetleri içerir” (Walt, 1990, s. vi). Tehdit dengesinde devletin karşısında yer alan aktörün niyetinin tehdit oluşturabilecek özellikte olup olmadığı önemlidir. Bu nedenle güç dengesi stratejisinde yapılan sistem seviyesi analize ilave olarak tehdit dengesi stratejisinde devletlerin niyetleri birim seviyesinde de analiz edilir (Walt, 1990, s. 263-266).

Uluslararası sistemde dengenin sağlanabilmesi için bazı yöntemler kullanılmaktadır. Bunların içerisinde müttefiklik ilişkisi kurma, nüfuz alanını genişletme, silahlanmanın nitelik ve niceliğini belirleme, savaşa girmek gibi stratejiler bulunmaktadır (Dougherty ve Pfaltzgraff, 2001, s. 42). Dengenin sağlanabilmesi için amaçların gerçekleştirilebilmesine yönelik en uygun yöntem karar vericiler tarafından belirlenir. Güç dengesi ve tehdit dengesi stratejisinde tarafların kararları süreklilik arz etmez.

Devletler salt kendi güçleriyle gerçekleştiremedikleri ulusal güvenlik konularını bölgesel ya da sistemsel boyutta ele alarak bir çözüm stratejisi ararlar. Çözüm stratejisinde ise uygun olanı ulusal ve uluslararası güvenlik konularının bir çatı altında işletilmesidir (Buzan, 2015, s. 263). Devletler, ulusal güç ile gideremediği kaygılar ya da elde edemediği çıkarlar için bölgesel veya küresel ölçekte oluşturulan ittifak sisteminin meydana getirdiği güç sinerjisinden istifade ederler. Bir yöntem olarak ittifak içerisinde yer alarak tehdit ya da gücün dengelenmesini amaç edinebilirler. Bu çerçevede bir ittifak sistemi içerisinde yer almaya çalışırlar ancak bu ittifaklarda da Birinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi sıkı anlaşma hükümleriyle ittifak üyelerini birbirine bağımlı hale getirirler (İşyar, 2009, s. 443-444). İttifak sisteminin hükümleri tarafların bağımsız hareket etme imkân ve kabiliyetini sınırlayıcı etkiye sahip olmaktadır. Bu nedenle de ittifak sistemi bölgesel ya da küresel ölçekte ahde vefa ilkesine

istinaden grup politikasına tabiyeti zorunlu kılar. Diğer taraftan ise ittifak sistemine dâhil olan ve bu ittifak sisteminin güvenlik şemsiyesinden istifade eden zayıf devletler ittifak lideri ülkenin yönlendirmesine maruz kalarak, bağımsız bölgesel/küresel güvenlik politikasının oluşturulmasında yetkin olamazlar.

Neorealist yaklaşımda sistemik yapı alt sistemler üzerinde de etkili olur. Uluslararası sistemdeki güç dengesinin etkileri alt bölgelerde de kendini gösterir. Bölgesel bir güç ya da tehdit dengesinin oluşturulması bir ölçüde sistemik yapıdaki güç dengesinin de bir sonucu olmaktadır. Küresel ölçekte sistemin bölgesel sistemleri şekillendirdiği gibi bölgesel sistemlerin de küresel sisteme etkisi bulunmaktadır. Tarihte, Delos (Delian) Birliğinin kurulması ile Grekler Perslere karşı bölgesel bir güç dengesi oluşturmuştur. Bu bölgesel dengenin daha geniş bir ölçekte Kartaca'nın Pers hükümlerliği ile ilişkili olarak güç dengesine etkisinin olduğu ifade edilmektedir (Kaufmann, Little ve Wohlforth, 2007, s. 64). Ayrıca, Atina'nın Delos Birliğinde etkinliğini artırması Sparta ile karşı karşıya gelmesine ve Peloponez Savaşı'nın çıkmasına neden olmuştur (Thucydides, 2009, s. 13). Bu savaş sırasında ise Persler Sparta ile anlaşma yaparak Atina karşısında dengeleyici bir güç rolünü üstlenmiştir (Thucydides, 2009, s. 432).

Devletler sistemde baskın olan gücün peşinde (*bandwagoning*) yer alarak ya da karşısında dengeleme (*balancing*) yaparak stratejik konumlarını belirler. Dengeleyici rolündeki devletler, hiçbir devletin sistemdeki güç dengesizliğinden dolayı baskın olmasını istemez. Dengeleyici güç statükoyu savunarak sistemin devamından yana tavrını koyar. Stratejide, dengeleyicinin gücünün ne olduğu, kime karşı kimi desteklediği ve hangi araçlarla (politik, askeri vb.) destek sağladığı dengelyi şekillendirir (Sheehan, 2005, s. 65-69). Bu stratejide zayıf tarafın yanında yer alarak revizyonist/baskın gücün dengelenmesi arzu edilmektedir. Güçlünün peşinde yer alma stratejisinde ise, sistemde güçlü olan devletin bu gücünden istifade edilerek güvenli bir pozisyon elde edilmesi amaçlanır. Waltz'a göre, "bir devlet gücünü maksimize etmek amacıyla güçlünün peşinde yer alırsa, bu dengeleme değil bir dünya hegemonunu oluşturmaya hizmet eder. Dolayısıyla bu dengeleme değil sistemin neden olduğu güçlünün peşinde yer alma davranışdır" (1979, s. 126). Walt'a göre ise, güçlünün peşinde yer alma stratejisini uygulayan devletler güçlü olan tarafın gücünü daha da artıran bir etkiye neden olur. Zayıf devletler güçlü olanın koruma şemsiyesi altında olurlar, böylece tehdidin baskılanmasının yanı sıra güçlü olanın elde edeceği kazanımlardan istifade hakkına sahip olurlar (1990, s. 17-21). Her iki stratejinin uygulanmasında belirleyici parametre güç ya da algılanan tehdidin nasıl bir müttefiklik ilişkisi ile dengeleneceğidir. Müttefiklik ilişkisinin kurulmasında ise çıkar veya tehdidin durumuna göre formal ya da informal bir bağ oluşturulabilmektedir. Söz konusu bağ müttefiklik ilişkisinden elde edilecek faydaya göre kısa ya da uzun vadeli olabilmektedir.

Devletlerin tehdit algılamasına bağlı olarak daha önce kurulan müttefiklik bağından ayrılma ya da yeni bir müttefiklik ilişkisine katılım gerçekleşebilmektedir. Goldstein'e göre, müttefiklik ilişkisi güvenlik ikilemini ortaya çıkararak sistemde güvensiz bir ortam yaratmaktadır. Örneğin, güçleri eşit iki devlet için dengeleyici rolündeki üçüncü bir devletin kiminle ittifak ilişkisine girdiği ya da gireceği bu ikilemin kaynağını oluşturmaktadır. (2004, s.103). Devletler, denge stratejisi için kendi çıkarlarına uygun olan herhangi bir ittifak yapısına üye olabilir, ittifaklar arasında taraf değiştirebilir veya herhangi bir ittifak sisteminde yer almak yerine ulusal güç kapasitesini artırmayı tercih edebilir. Benzer şekilde bölgesel güç dengesi veya tehdit dengesi stratejisinde de devletlerin ulusal çıkarları ve tehdit algılamaları müttefiklik ilişkisi için önemli bir kriter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çerçevede, Soğuk Savaş dönemi uluslararası sisteminin dönemsel yapısı dikkate alındığında bölgesel ölçekte de ilişkilerin bir denge stratejisi üzerine kurulduğunu gözlemlemek mümkündür. Küresel sistemin karakterine uygun olarak Asya-Pasifik bölgesi de bu denge

stratejisinin bölgesel düzeyde oluşumuna örnek teşkil etmiştir. Bölgesel ölçekte devletlerin ulusal güç kapasiteleri, ikili ilişkileri, çıkar alanları, tehdit oluşturma/algılama düzeyleri, niyetleri vb. parametreler bölgede kurulacak denge stratejileri için önemli hususlardır.

Asya-Pasifik Bölgesinde Güç ve Tehdit Dengesi

İkinci Dünya Savaşı sonrasında yapılan anlaşmalar çerçevesinde ABD bölgeye tam anlamıyla angaje olmuştur. Bu angajman iki kutuplu sistemin güç dengesi perspektifinin etkisi altında meydana gelmiştir. Uluslararası sistemde ABD-Sovyetler Birliği arasındaki güç dengesinin; Asya-Pasifik hattındaki tezahürü ABD'nin dengeleyici bir güç olarak bölge ülkeleri ile arasındaki ilişkilerin şekillenmesinde kendini göstermiştir. Soğuk Savaş döneminde ideoloji bloklaşmada önemli bir rol oynamış ve bloklar arasında iletişim, iş birliği, ittifak gibi alanlar daha kısıtlı seyretmiştir. Sistem, herhangi bir blokun hakim olmasını engellerken diğer taraftan da askeri kapasiteler sayesinde caydırıcılığı sağlayarak bloklar arasında savaşa engel olmuştur (Danziger, 2007, s. 309).

Uluslararası sistem devletlerin bölgesel politikalarına da tesir etmektedir. İşyar'ın değindiği gibi Soğuk Savaş dönemindeki "iki kutuplu sistemde üst sistem alt sistemi şekillendiriyordu" (İşyar, 2009, s. 451) ve Asya-Pasifik bölgesinin de bu durumdan etkilenmesi kaçınılmazdı. Küresel ölçekte uygulanan güç dengesine benzer şekilde bölgesel düzeyde de revizyonist ve statükocu güçler arasında dengenin sağlanması için birtakım oluşumlara başvurulduğu anlaşılmaktadır. Örneğin Eisenhower, komünizmin yayılması fikri üzerinden askeri müdahale seçeneğini meşrulaştırdığı Domino Teorisi'ni Komünizmin Doğu Asya'da yayılmasını engellemek için ortaya atmış olsa dahi, daha çok politik girişimlerde bulunarak denge kurmaya çalışmıştır (Jones, 1996, s. 528-531).

Walt, ideolojinin müttefiklik ilişkilerini başlatmadaki rolünü önemsemeyerek devletlerin bundan ziyade belirli bir tehdit karşısında yakınlaşarak müttefiklik kurmalarına vurgu yapmaktadır (1990, s. 5-6). Soğuk Savaş'ın başlangıç aşamasında tetikleyici söylem olan ideoloji, 1970'lere gelindiğinde ağırlığını kaybetmeye başlamıştır. Küresel çapta iki kutuplu sistem etkisini göstermiştir. Çin'in 1970'lerde ABD ile yakınlaşması Asya-Pasifik'te bölgesel seviyede üçlü bir denge mekanizmasının oluşmasına neden olmuştur. Çin'in Sovyetler Birliği'nden tehdit algılaması bu düzenin şekillenmesinde etkili olmuştur. Çin ideolojiden ziyade çıkarı ve güvenliği ön plana almıştır. (Yahuda, 2005, s. 43-44). Dolayısıyla Sovyetler Birliği ile yaşadığı sorunlar ABD'nin bölgede var oluşunu kuvvetlendirici etki yaratmıştır. ABD bu sayede dengeleyici rolde olmuştur. Bir dengeleyici güç olarak ABD'nin kurduğu ittifak ilişkilerinin bölge ülkeleri için bazı olumlu ve olumsuz sonuçları olmuştur. İttifak çatısının sağladığı koruma güvencesine karşılık ülkeler kendi rızaları ile ABD'nin burada var oluşunu tescil etmişlerdir. Böylece, ABD bölgede ittifak ilişkisi kurduğu ülkelere daha fazla manevra alanına sahip olmuştur. Bu durum ABD ile ittifak ilişkisine giren devletlerin özellikle taviz verilen alanlardaki egemenliğini sorunsallaştırmıştır.

Farklı bölgelerdeki güç dengesi kıyaslandığında, en azından Batı Avrupa'da tehdit tüm bölge için ortak kabul edilirken Asya'daki ülkelerin farklılaşan tehdit algılamaları ortak bir görüşe sahip olmadıklarını ortaya koymuştur. Tehdit algılanan bir ülke başka bir ülke için tehdit oluşturmamaktadır (Kissinger, 2002, s. 99-100). Örneğin, Sovyetler Birliği Batı Avrupa için ortak bir tehdit olarak görülürken ve denge sistemi buna göre şekillenirken, Asya-Pasifik bölgesinde ülkelerin tehdit algılamasında farklılıklar bulunması nedeniyle denge mekanizması ve parametreleri de farklı olmuştur. Asya-Pasifik bölgesindeki ülkelerin birbirleriyle olan ikili veya çok taraflı anlaşmazlıkları, tarihi emelleri, aralarında yaşanan savaşlar, sınır problemleri, ekonomik, demografik vb. sorun alanları denge ve ittifak sisteminin her bir ülke ve sorun temelinde ayrı ayrı ele alınmasını gerekli kılmıştır.

ABD, bölgede ittifak ilişkisine girmek istediği ülkelerle ayrı ayrı olmak üzere ikili savunma ve iş birliği anlaşmaları imzalamıştır. İkili anlaşmalar çoklu müttefiklik ilişkisini içermemiştir. Bu nedenle merkezde dengeleyici unsur olarak sadece kendisi var olmuştur. Daha sonra “San Francisco Sistemi” ya da “Hub and Spokes (Merkez ve Uç Birim)”¹ (Teo ve Emmers, 2020, s. 3-8) adıyla da anılacak bu ilişki modeli ABD’nin bölgesel denge stratejisinde önemli bir rol oynamıştır.

Soğuk Savaş döneminde Asya-Pasifik bölgesinde başat bir güç olan ABD’nin Çin, Japonya, Güney Kore ve Kuzey Kore ile kurduğu ikili ilişkilerin bölge politikalarına ciddi etkileri olmuştur. Soğuk Savaş dönemindeki sistemik yapının ortaya çıkardığı dengeleme stratejisinin Asya-Pasifik bölgesine etkisi olduğu gibi, Asya-Pasifik’te yaşanan bölgesel ölçekteki rekabet ve iş birliğinin de küresel ölçekte yansımaları olmuştur. Bu kapsamda, ABD’nin bu dört ülkeyle olan ilişkileri “Asya-Pasifik bölgesi dengeleme stratejisi” özelinde Soğuk Savaş dönemi sistem yapısı üzerinden analiz edilecektir.

Çin-ABD İlişkileri

Çin Soğuk Savaş döneminde bölgesel anlamda kimi zaman ABD’nin yanında kimi zaman da Sovyet Bloku’nun yanında yer almıştır. Çin’in hem kendisine hem de bölgeye yönelik tehdit algılamaları denge politikalarının şekillenmesinde etkili olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı ile birlikte Çin ve Sovyetler Birliği ilişkileri giderek gelişmiş ve bu iki ülke 1950’de anlaşma yaparak kendilerine yapılacak saldırılara karşı birlikte hareket etme prensibini kabul etmişlerdir (<https://www.fmprc.gov.cn>, 2020). Anlaşmanın Sovyetler Birliği açısından iki sonucu olmuştur. Birincisi Çin’in bir tehdit olmasını sınırlandırmak ve kontrol altında tutmak, ikincisi ise ABD’nin dengelenmesine yönelik Çin’i kendi yanına almaktır (Kissinger, 2015, s. 157-169). 1950 yılında yaşanan Kore Savaşı’nda Çin ve ABD’nin karşı karşıya gelmesiyle birlikte ikili ilişkilerde ve izlenen politikalarda bazı değişiklikler olmuştur. Savaş sonrasında Çin ve ABD birbirlerine daha temkinli yaklaşmaya başlamıştır. ABD savaş sonrasında Çin’i çevreleme politikasına yönelmiştir (Hara, 1999, s. 524). Bu çerçevede, ABD’ye ait Hint-Pasifik Komutanlığına bağlı donanma unsurları Çin çevresinde varlığını artırmıştır. Bu dönemde, 7. Filo’nun Tayvan Boğazına yönlendirilmesiyle birlikte Çin anakarasına karşı Tayvan’ın korunup destekleniyor olması Mao’nun ABD’ye yönelik olumsuz düşüncelerinin temelini oluşturmuştur (Kissinger, 2015, s. 137).

Çin, yakın çevresinde oluşabilecek çatışma alanları ve istikrarsızlığı kendisine tehdit olarak görmüştür. Kore, Çin’in kendi güvenliği açısından ara bir bölge statüsündedir. Bu nedenle Çin, Kore Savaşı’nda kendi güvenliği açısından ABD’nin karşısında yer almıştır. (Kalaycı, 2010, s. 403-404). Savaş sonucunda Kore’nin ikiye bölünmesi ve Kore’nin Çin kara sınırında yer alan kısmında benzer ideolojik yapının oluşması Çin’in güvenliğine katkı sağlamıştır.

Çin, ideolojik olarak yakın gördüğü Sovyetler Birliği ile iyi ilişkiler kurmuştur. Ancak, Brejnev Doktrini ile Doğu Avrupa’da yapılan Sovyet müdahaleciliğinin Çin’e de yapılması olasılığı ilişkileri zayıflatmıştır. Çin, bu tarihten itibaren Sovyetleri tehdit olarak görmüş ve ABD ile ilişkilerini geliştirme yoluna gitmiştir (Rea, 1975, s. 22-27). Böylece Sovyetler Birliği

¹ Hub and Spokes Sistemi: Hiyerarşik yapı içerisinde üst noktada bulunan ve yapıya ait diğer birimlerin dikey doğrultuda iletişim halinde olduğu birim “merkez” (hub) olarak, yatay doğrultuda ya da merkez etrafında birden fazla “uç birimin” (spokes) kendi aralarında iletişimin çok zor olduğu ve iletişimi bir merkez üzerinden gerçekleştirdikleri yapıdır. Daha fazla bilgi için, OECD, “Hub-and-spoke arrangements in competition”. (2019). Erişim Tarihi: 21.07.2020. <https://www.oecd.org/daf/competition/hub-and-spoke-arrangements.htm>. Hub and Spoke kavramının farklı disiplinlerde kullanımı bulunmaktadır. Ancak Türkçe uluslararası ilişkiler yazınında “hub and spoke” kavramının karşılığına rast gelinmediğinden, çalışmada en yakın anlam olarak “Merkez ve Uç Birim” kavramı kullanılmıştır.

ile olan ideolojik yakınlık algılanan tehdit nedeniyle önemini kaybetmiştir. Sovyetler Birliğinin oluşturduğu tehdit ideolojik olmayan temelde ABD ile dengelenmiştir. Örneğin, Sovyet-Çin sınırında yaşanan uyuşmazlıklar Sovyet yayılmacılığını tetikleyecek bir düzeye ulaşınca ABD, Çin ile ilişkilerini geliştirmiştir. Böylece Sovyetler'in bölgede hegemon güç olma hayali ortadan kaldırılmıştır. ABD, Sovyetlere karşı Çin'i güçlendirmeye çalışarak Asya-Pasifik'te Sovyetlerin dengelenmesi için üçlü bir yapının oluşmasına katkı sağlamıştır (Kissinger, 2009, s. 700-707). Diğer yandan Vietnam Savaşı'nda ise Çin, ABD ile karşı karşıya gelmiştir. ABD'nin bu savaşta başarıya ulaşamaması kendi iç kamuoyunda eleştirilmiş, dışarıda ise ABD'nin imajı ve komünist rejimlere yönelik etkinliği sorgulanır hale gelmiştir (Goldstein, 2004, s. 42). ABD, başta Hindüçin olmak üzere Asya-Pasifik bölgesinde Sovyetler'e karşı var olmak, dengelemek ve konumunu güçlendirmek için Çin'i daha fazla dikkate alması gerektiğini öğrenmiştir. Daha önce belirtildiği gibi Çin açısından bölünmüş bir Kore'de kendi rejimine yakın ve tehdit oluşturmayan bir bölgenin oluşturulması nasıl ki önemli bir avantaj yaratmış ise benzer bir durumun, ikiye bölünmüş Vietnam için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür (Jones, 1996, s. 529).

1964 yılında Çin'in ilk nükleer silah testini yapması bölgedeki güç dengesinin seyrini değiştirmiştir. Çin, askeri kapasitesini geliştirerek kitle imha silahları edinmek üzerine politikalar üretmiş ve bu alanda da bir denge oluşturmaya çalışmıştır (The Presidential Commission on the 21st Century, 1995, s. 60). Çin'in nükleer silah edinim çalışmaları bölgedeki ülkelerin Çin'i tehdit kaynağı olarak görmesine neden olmuştur. Bu durum özellikle nükleer caydırıcı bir güç olan ABD'nin dengeleyici güç olarak bölgedeki varlığını artırmıştır.

Çin ve ABD arasında özellikle Tayvan diğer önemli bir sorun alanını oluşturmuştur. Çin rejimine karşı Tayvan ulusalcıları İkinci Dünya Savaşı sonundan itibaren ABD'nin desteğini almıştır. Çin'in çevrenmesi politikasına uygun olarak ABD Tayvan'a önemli derecede askeri yardımda bulunmuştur. Tayvan'a yapılan bu yardımlar Çin için tehdit kaynağı oluşturmuştur. Bu dönemde Tayvan boğazının güvenliği açısından ABD-Tayvan ilişkilerinin askeri boyutu önemli tutulmuştur (Mou-Shis, 1991, s. 58). Amerika, Tayvan Boğazı'nın güvenliğine öncelik tanıyarak askeri güçlerinin burada var olmasını sağlamıştır. Askeri boyutunun yanında Tayvan'a verilen BMGK üyeliği ile uluslararası statü de Çin ve ABD arasındaki ilişkilerde önemli bir sorun alanı teşkil etmiştir (Manion, 2006, s. 454-455). 1954 yılında imzalanan ABD-Tayvan (o dönemki resmi adıyla Çin Cumhuriyeti) Karşılıklı Savunma Anlaşması (www.avalon.law.yale.edu, 2020) ile Çin kendini bu ittifakın karşısında bulmuştur. ABD'yi emperyalist olarak gören Çin, ABD'nin demokrasi yanlısı hareketleri besleyerek emperyal müdahalesini meşru bir zemine oturttuğunu savunmuştur. Çin, ABD'nin tipik bir emperyalist gibi hareket ederek Tayvan'daki milliyetçileri desteklediğini ve Tayvan Boğazına birlikler gönderip Çin anakarasını tehdit ettiğini iddia etmiştir (Shih, 1995, s. 173-186).

Nixon döneminden itibaren ise ABD'nin "Açık Kapı" politikası Çin ve ABD arasında iş birliğini artıran önemli bir gelişme olmuştur. Bu dönemden itibaren ABD, Çin'in savunduğu "Tek Çin" politikasını desteklemiştir (Mirsky, 1986, s. 18-20). ABD, Çin Halk Cumhuriyeti'ni Çin anakarasının temsilcisi olarak tanımıştır. Böylece ABD, Çin'in komünist karakterinin ilişkilerde sorun oluşturmayacağını ve Tayvan konusunda Çin'i önceleyeceğini davranışıyla göstermiştir. ABD, 1979 yılında Tayvan ile İlişkiler Yasası'nda Tayvan ile ticari, kültürel ilişkiler, statüsü, sağlanacak destek vb. konularda önemli kararlar alarak Çin'in hassasiyetlerini gözetmiştir. Yasayla ABD, Tayvan ile ilişkilerinde Amerikan Enstitüsü'ne bu yönde görevler vererek indirgemeci bir politika uygulamak istemiştir (www.ait.org.tw, 2020). Böylece Çin'in endişelerini ve bölgesel güç ve tehdit dengesini dikkate alarak ABD özellikle Tayvan konusunda daha dengeli bir politika izlemeyi tercih etmiştir. Bu kararın alınmasında ABD'deki iktidar ve muhalefet arasındaki tartışmaların da etkisi olmuştur (Goldstein ve Schriver, 2001, s. 148-152). ABD, Çin ile ilişkilerin normalleştirilmesi kapsamında Çin'i *de jure*, Tayvan'ı ise

de facto pozisyona getirerek (Li, 1979, s. 135-141) ve Çin'in güvenini kazanarak Sovyetler Birliği'ne karşı dengeyi sağlamak istemiştir. ABD her ne kadar "Tek Çin" politikasını destekliyor gibi görünse de Tayvan'ı Çin'e karşı bir koz olarak kullanma stratejisini yine saklı tutmuştur. (Peterson Institute for International Economics, s. 173-183)

1978'de Mao'nun ölümü ile birlikte Çin ideolojiden ziyade ekonomiyi ön planda tutmuştur. Ekonomi merkezli bu yaklaşım ABD ile ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlamış, akabinde Amerika Çin'e kayırlmış devlet statüsü (*most favoured nation*) vererek Çin'in ekonomisine ve teknolojik gelişimine katkı sağlamıştır (Shrivastava, 1989, s. 100-104). Ayrıca bu yıldan sonra "(...) ilişkilerin normalleşmesi (...), askeri teknoloji transferi ve savunma alanında kısıtlı iş birliği" yapılmış ve bu durum iki ülke arasında olumlu etkiler yaratmıştır (Pradhan, 1989, s. 136). 1979 yılında Çin ticari anlamda dışa açılma kararı ile ithalat ve ihracata yönelik karar alma, teşvikler, yatırımlar için yer tahsisi, ticari kısıtlamalar ile döviz üzerindeki kontrollerin azaltılmasına yönelik bir dizi reformu gerçekleştirmiştir (Wei, 1995, s. 75). Deng zamanında gerçekleşen reformlar ve Nixon ile başlayan ping-pong diplomasisi (Jones, 1996, s. 624) iş birliğini kuvvetlendirici etki yaratmıştır (Li, 2014, s. 3).

Hook ve Spanier'e göre, Soğuk Savaş'da ABD, Çin'in bölgede kısıtlanması amacıyla çevre ülkelerle ilişkilerini geliştirmiştir. Ancak, Çin'in Deng döneminden itibaren Batı tarzı ekonomik modeli benimsemesi ve bu ülkelerle kurduğu olumlu ilişkiler ABD'nin elini zayıflatarak Çin'i bölgede önemli bir aktör haline getirmiştir (2014, s. 363-365).

İkili ilişkiler 1980'li yıllarda da benzer şekilde seyretmiştir. Pradhan'a göre, Çin 1980'lerden itibaren süper güçlerle olan ilişkisini yeniden gözden geçirerek ABD ile Sovyetler Birliği arasında dengeleyici üçüncü bir güç olarak yer almıştır (1989, s. 133-134). Çin'in Sovyetler Birliği ile yaşadığı fikir ayrılıkları ve tehdit algısı bu dönemde de etkisini korumuştur. 1980'li yıllarda dahi Çin-Sovyetler Birliği ilişkileri istenilen düzeyde ilerleme göstermemiş ve eski yıllarda yaşanan yakınlaşma yerini birbirine mesafeli yaklaşıma iten bir noktaya getirmiştir. Bu dönemde de Sovyetler Birliği, NATO ve ABD gibi Çin'i de bir tehdit olarak algılamıştır (Dibb, 1986, s. 121-122).

Çin, çıkar ve tehdit algılamasına bağlı olarak bloklar arasında taraf değiştirmek zorunda kalmıştır. Örneğin, Kore Savaşı'yla ABD'yi dengelemek adına Sovyetler ile yakınlaşmıştır. Sovyet destekli Kuzey Vietnam Kamboçya'yı işgal etmeye başlayınca, Kamboçya'yı korumak için Kuzey Vietnam'a girmiş ve Sovyetler ile ilişkilerini durdurarak ABD ile yakınlaşmıştır (Dedeoğlu, 2001, s. 322-332).

Sovyetler Birliği her ne kadar bir süper güç olsa da Avrupa'ya odaklandığı kadar Doğu Asya'ya odaklanamamıştır. Bunda özellikle bölge ülkeleri ile ekonomik ilişkileri geliştirememesinin payı mevcuttur (Segal, 1986, s. 44). Buna karşılık ABD'nin bölgede askeri açıdan varlık göstermesi ve müttefiklik ilişkisi kurduğu ülkelere askeri ve ekonomik yardımlarda bulunması etkinliğini artırmıştır.

Soğuk Savaş döneminde, Çin Asya-Pasifik'te kendi nüfuz alanı içinde bulunan bölgelerde ABD'nin müdahalesini en aza indirmek için çabalarına devam etmiştir. Çin kendi çıkarlarının en düşük olduğu alanlarda ABD'nin etkili olmasına olumlu tepki vererek dolaylı olarak kendi çıkarlarını koruma metodunu uygulamıştır (Gungwu, 1995, s. 70-71).

ABD'nin bölgede etkin güç olma arayışı sürerken diğer taraftan ise Asya'nın yükselen ekonomileri iş birliğini arttırmak maksadıyla ASEAN gibi bölgesel birtakım organizasyonları oluşturmuştur (Won, 1998, s. 29-30). Özellikle Çin ile tartışmalı deniz alanlarına yönelik sorun sahaları bulunan ülkeler ASEAN üzerinden organize olma ve ilişki kurma imkânına sahip olmuştur. ASEAN ülkeleri zamanla bölgesel güvenlik konularında çözüm platformu olarak yine bu oluşumu ön planda tutmuşlardır (Albert ve Maizland, 2019).

1989 Tiananmen Meydanı olaylarında Çin'in orantısız şiddete başvurması Çin ve ABD ilişkilerinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarih itibarıyla ABD-Çin ilişkilerinin karşılıklı güvensizlik çerçevesinde geliştiği gözlenmiştir. Bu güvensizlik Tayvan sorunu ve Güney Çin Denizi ile ilgili diğer sorunlarda da etkisini göstermiştir (Leifer, 1997, s. 157). Jun'a göre, ABD Çin'i "insan hakları, güvenlik ve ticaret konularında eleştirmiş" ve bu eleştirilerle birlikte Çin'in bir tehdit olarak değerlendirilme sorunu ortaya çıkmıştır (Jun, 1998, s. 179). Bunun dışında Sincan Uygurları ile Tibet ve İç Moğolistan sorunları Çin'i uluslararası arenada zorlayan meseleler olmuştur. Çin bu bölgeleri kontrolü altında tutabilmek için buralara Han Çinlilerini yerleştirerek ve bu sayede demografik yapıyı değiştirerek çözüm bulmayı amaçlamıştır (Hunter ve Sexton, 1999, s. 206-207). Bunlara ilave olarak, Çin yönetiminin Tiananmen olaylarındaki tavrının ekonomi, teknoloji transferi ve askeri alanlardaki ilişkilerine olumsuz etkisi olmuştur. ABD, bu olaylardan sonra Çin'e yardımlarını askıya aldığı ilan etmiştir (Yahuda, 2005, s. 142-146). Çin ise, Sovyetlerin çöküşü ile aynı zamana denk gelen bu olayları kendi rejimi için bir tehdit kaynağı olarak görmüştür (Manion, 2006, s. 442). Diğer taraftan bu olaylar esnasında Çin, ABD'nin kendisine yönelik politikalarının iç işlerine müdahale anlamına geldiğini iddia ederek ABD'den tehdit algıladığını ortaya koymuştur.

Japonya-ABD İlişkileri

Japonya tarihte Kore ve Çin'i ele geçirme girişiminde bulunmuştur. Buradaki ekonomik kaynakları elde etme çabası Batı ile karşı karşıya gelmesine sebep olmuştur. Japonya'nın revizyonist politikaları Pasifik'te dengeleri değiştirerek Japonya ile ABD'yi savaşa sürüklemiştir (Pehlivantürk, 2015, s. 103). Japonya'nın sınırlarını aşan gücü ve İkinci Dünya Savaşı sırasında Mihver devletler arasında yer alması bunun bir göstergesi olmuştur. ABD, Pearl Harbor'a saldıran ve kendisine tehdit oluşturan Japonya'nın hareket kabiliyetini daraltma adına Japonya üzerinde kontrol politikalarını uygulamıştır. ABD'nin Hiroşima ve Nagazaki'ye ilk atom bombasını atması ile Japonya büyük bir yara almış ve savaşın seyri Japonya'nın aleyhine değişmiştir (Hart, 1970, s. 691-698). Böylece Japonya bu savaşın sonucunda yenilen tarafta yer almıştır.

Başta ABD olmak üzere müttefik devletler, 1951'de imzalanan San Francisco Barış Anlaşmasıyla Japonya ile arasındaki düşmanlığı sonlandırmaya yönelik bir adım atmıştır. Anlaşma ile Japonya; Kore, Antarktika, Formosa, (Tayvan), Kuril, Spratly ve Paracel adaları gibi toprak alanlarına yönelik hak iddialarından da vazgeçmiştir (www.treaties.un.org, 2020). Anlaşmada Yoshida ve onun doktrininin de büyük etkisi olmuştur. Japonya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda yenilmesiyle ABD Japonya üzerinde kontrolünü artırmıştır. Müteakiben, 1960 yılında iki ülke arasında Amerikan-Japon Karşılıklı Güvenlik ve İş Birliği Anlaşması imzalanmıştır (Nish, 1986, s. 31-34). Bu anlaşma aynı zamanda 1951 yılında imzalanan anlaşmanın revizyonu olmuş ve iki ülke arasında müttefiklik ilişkisi kurulmuştur. Böylece Japonya, ABD tarafından güvenliğinin sağlanması ve ekonomik imkânların verilmesine karşılık ABD'ye asker ve üs bulundurma hakkını vermiştir. ABD ise Japonya sayesinde, Asya-Pasifik'e gücünü aktarma, müttefiklerini koruma ve muhasımlarını çevreleme fırsatını yakalamıştır (Packard, 2010, s. 92-94). Anlaşma her ne kadar karşılıklı güvenliği vurgulasa da Japonya anayasasının 9. maddesi gereğince Japonya savaşa neden olacak askeri gücün kullanımı ve başka bir ülkenin korunması için asker gönderilmesi konularına izin vermemiştir (www.japan.kantei.go.jp, 2020). Bu nedenle de ABD tarafından sağlanan güvenlik hizmeti tek taraflı bir hizmet olarak işlev görmüştür. ABD bu anlaşma ile Japonya'nın özellikle geçmişte revizyonist emellerinin en büyük göstergesi olan askeri kapasitesini dolaylı olarak sınırlandırmış ve bölgede deniz aşırı güç projeksiyonu için önemli bir konuşlanma imkânı sağlamıştır. ABD'nin Japonya üzerinde kontrol sağlaması, Japonya'dan tehdit algılayan Çin ve her iki Kore için de görece emniyet sağlamıştır.

Japon halkının nükleer silahın yıkıcılığı karşısında çaresiz kalması ve Yoshida Doktrini'nin de etkisiyle ekonomik gelişmeye ağırlık vermesi nedeniyle Japonya Asya-Pasifik bölgesinde kendisine en büyük askeri tehdit olan ABD'nin peşinde yer alma (*bandwagoning*) stratejisini tercih etmiştir. Bu tercih bir bakıma o zamanın şartlarında bir zorunluluğun da ifadesi olmuştur. Böylece Yoshida doktrini ile Japonya önceliğini ekonomik gelişmeye ayırmış, güvenlik ihtiyacını ise müttefiklik ilişkisi üzerinden ilave kapasite kullanmadan gerçekleştirmeye çalışmıştır. Japonya'nın ABD üzerinden güvenlik ihtiyacını karşılaması zamanla ABD tarafından eleştirilmiştir (Cooney, 2002, s. 6-8). Ancak, bu eleştirilerin aksine Japonya'nın güvenlik harcamalarını artırarak bölgede eskisi gibi askeri bir güç olma yoluna gitme ihtimali ABD için daha büyük bir risk olarak görülmüştür.

1960 yılından itibaren ABD-Japonya arasındaki ilişkilerde, Sovyetler Birliği ve Çin arasındaki rekabet, Çin'in 1964 yılında yaptığı nükleer silah testi, Çin Kültür devriminin olası silahlanmaya etkisi ve Vietnam Savaşı'nın yansımaları etkili olmuştur (Elster, 1970, s. 23-25). İki kutuplu dünya sistemi içerisinde dengeleme stratejisini fırsat bilen Japonya ekonomi alanındaki gelişimini kendine özgü kalkınma modeli (ekonomi, finans, eğitim vb.) çerçevesinde gerçekleştirmiştir (Iriye, 1992, s. 380-381). Japonya bu dönemde büyük bir ekonomik ivme yakalamış hatta ABD'ye rakip bir ekonomi olmuştur. Buna karşılık savunma harcamalarına önem vermemesi ve bu konuda ABD'ye yaslanması (*free-rider*) ikili ilişkilerde sorun teşkil etmiştir (Nish, 1986, s. 31-34). ABD tarafından Japonya'ya askeri harcamalarını artırması baskısı yapılırsa da 1960'larda Sovyetler Birliği ile yaşanan yumuşama (Détente) politikası Japonya'nın elini rahatlatmıştır. Détente politikasının var oluşu, Japonya'nın askeri harcamalarını artırması yönündeki ABD baskılarına karşı Japonya'nın isteksizliğini meşru kılmıştır (Sakamoto, 1984, s. 19-20). Amerikan baskısına karşı Japonya'nın aldığı tavırda iç dinamiklerin etkili olduğu gözlenmiştir. Özellikle Japon halkının büyük bir oranda askeri harcamalardan fayda göremeyeceğine yönelik inancı ve atom bombasının yıkıcı etkisini yaşamaması bunda etkili olmuştur (Sakamoto, 1984, s. 19-20).

Japonya 1970'lerden itibaren neo-merkantilist ve mukayeseli üstünlük (*Comparative Advantage*) politikalarıyla Doğu Asya'da artan ekonomik avantajından dolayı ABD'yi tehdit eder konuma gelmiştir (Nester, 1990, s. 202). Japonya'nın kendini korumaya alan gümrük politikaları ve iç talep yerine ihracat ağırlıklı bir büyüme modeli uygulaması nedeniyle ABD karşılıklı ticarete açık vermeye başlamıştır (Takeda, 2014, s. 279-284). Bu nedenle de ABD cephesinde Japonya'nın ticari faaliyetlerindeki kazanımlarının sınırlandırılması ya da ABD lehinde avantajlı durum oluşturularak bir denge stratejisinin uygulanması için alternatif çözüm arayışlarına gidilmiştir. Diğer taraftan ABD, Sovyetler Birliği'nin yayılmasını engellemek amacıyla komünizm rejimine sahip Çin ile ideolojik olmayan perspektifte ilişki kurmak istemiştir. Bilindiği üzere 1971 yılında Nixon doktrini ile birlikte Çin'e yaklaşma siyaseti uygulamaya konmuştur. Bu yaklaşımla Çin'in ABD ve müttefiklerine karşı oluşturduğu tehdidin iyi ilişkiler kapsamında bertaraf edilmesi amaçlanmıştır. Nixon doktrininin diğer bir amacı ise Japonya'nın Çin ile iyi ilişkiler kurması yönündeki hedefidir. Sovyetlerin bölgeye nüfuz etmesini önlemek adına Çin ve Japonya ilişkilerinin geliştirilmesinin önemli olacağı değerlendirilmiştir (Tuncoku, 2002, s. 109). Böylece Çin ve Japonya arasında ilişkilerin geliştirilmesi sağlanarak tehdit kaynağının güvenli hale getirilmesi, Sovyetler Birliği'nin komünist bir ülkenin desteğinden mahrum bırakılması ve Çin'in Sovyetler Birliğine karşı dengeleyici rolde olması hedeflenmiştir.

Diğer taraftan Nixon döneminde, ABD'nin Çin'e yakınlaşması Japonya'yı, ABD'nin Japonya ile Karşılıklı Güvenlik ve İş Birliği anlaşmasının olması ise Çin'i ilişkilerin başlangıç aşamasında tedirgin etmiştir. Japonya ve Çin'deki milliyetçilerin bu hassasiyetlerden kaynaklı oluşturabileceği karşıt davranışlar da ABD'yi tedirgin etmiştir. Bu nedenle ABD, her iki ülke ile ilişkilerinde tarafların çekincelerini dikkate alarak dengeli ve faydacı bir politika izlemiş, hatta Çin ve Japonya arasındaki

ilişkilerin normale dönmesini sağlama amacını taşıyarak bunun üzerinden Sovyetler Birliğinin dengelenmesi stratejisini gözetmiştir (Komine, 2014, s. 99-119).

ABD'nin güvenlik şemsiyesinden istifade etmesine karşın Japon halkı genel anlamda ABD'nin Vietnam'a ve Sovyetlerin Afganistan'a olan müdahalelerine karşı olmuştur (Sakamoto, 1984, s. 20). ABD Vietnam'a yapılan harekâta Güney Çin Denizindeki lojistik üslerden faydalanmıştır. Bu dönemde Japon milliyetçileri arasında ABD'nin kullandığı Okinawa üssünün Japonya'ya yeniden kazandırılması düşüncesinin canlanması, Japon anayasasının savaşa yönelik kısıtlayıcı hükümleri, Okinawa'daki ABD nükleer silahlarının varlığı, Vietnam savaşının ABD-Çin Savaşına dönüşme riski gibi nedenlerle Okinawa'dan Vietnam'a sağlanacak destek sorunlu bulunmuştur. (Llewelyn, 2010, s. 314-337). Japonya bu dönemde Çin'in nükleer güç kullanma ihtimali nedeniyle yine ABD'nin nükleer silah koruması altında olmayı sürdürmüştür. Iriye'ye göre, "(...) Japonya ilk olarak Başbakan Sato döneminde ABD baskısıyla savunma bütçesini arttırırken diğer taraftan nükleer karşıtı 3 temel prensibi ilan etmiştir. Bunlar; Japonya topraklarında nükleer silahların üretilmemesi, kullanılmaması ve bu topraklara getirilmemesidir." (Iriye, 1992, s. 370). Japonya'nın Çin'in nükleer silah edinimi çabası karşısında böyle bir karar alması dikkat çekici bulunmuştur.

Vietnam Savaşı sonrasında ise Japonya bölgedeki güvenlik ve istikrarın sağlanması için önemli rol oynamıştır. Bölgede güvenlik ve istikrarın sağlanması Japonya'nın özellikle ticari ilişki kurduğu ülkeler ve deniz ticaret yolları açısından önemli görülmüştür. Japon Başbakanı Fukuda tarafından ortaya atılan ve Fukuda Doktrini olarak anılacak yeni bir yaklaşımla Japonya dış politikasını şekillendirmeye çalışmıştır. Fukuda Doktriniyle ASEAN ülkeleri ve Hindüçin'deki komünist rejime sahip ülkelerle birlikte kapsamlı bir barış ve istikrar planının hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Pressello'ya göre bu girişim Japonya'nın bölgesel lider olma, Sovyet ve Çin'i dengeleme, ekonomik gelişimine hizmet etme amacını taşımaktaydı (Pressello, 2014, s. 37-38). Nitekim Japonya'nın başlattığı bu girişim 1979'da Kamboçya'da başlayan çatışmaların barışa dönüşme sürecinde etkili rol oynamış ve Japonya'nın bölgedeki konumunu güçlendirmiştir. Japonya'nın girişimi ABD varlığını dışarıda bırakan bir olgu olmamıştır. Çünkü Japonya hem kendi güvenliği hem de ASEAN ülkelerinin güvenliği için ABD'nin bu bölgede var olmasını önemli görmüştür. Böylece Japonya ekonomik gelişiminin bölgede ABD'nin sağlayacağı güvenli ortamdan geçtiğini değerlendirmiştir (Khamchoo, 1991, s. 13-15).

1980'lerde de ABD ve Japonya arasındaki en önemli problem ekonomi olmuştur. ABD kendi aleyhine gelişen ekonomik dengesizliği düzeltmek adına bazı tedbirleri devreye sokmuştur. Bu çerçevede, ABD ile Japonya arasında Japon Yen'inin değerinin artırılması yönünde karar alınmıştır. Böylece ABD'ye olan negatif etkinin azaltılması planlanmıştır. Artan Yen birim değeri 1980'lerin sonuna doğru Japonya'nın korumacı politikalarını olumsuz etkileyerek uluslararası piyasada rekabetini düşürücü etki yaratmıştır (Holcombe, 2016, s. 327-329).

Bölgede, komünist rejime sahip olan Kuzey Kore'nin sergilediği tutum ve davranışlar zaman zaman çevre ülkelere tehdit oluşturmuştur. Özellikle nükleer bir silahın tesirine İkinci Dünya Savaşı'nda maruz kalan Japonya için Kuzey Kore'nin nükleer silah edinim çalışmaları büyük bir risk olarak algılanmıştır. Kuzey Kore'nin nükleer silah üretme kapasitesinin belirginleşmeye başlamasıyla birlikte Japonya, güvenlik konusunda ABD'nin desteğine ihtiyaç duymuştur. Kuzey'den gelecek saldırı durumunda Güney'in müştereken savunulması kapsamında Japonya ile Amerika arasında yapılan güvenlik anlaşması Amerika'nın buradaki pozisyonunu kalıcı hale getirmiştir (Harrison, 2003, s. 294). Japonya kendi güvenliği açısından Güney Kore'nin Kuzey Kore'ye karşı güçlü bir müttefik olmasını önemli görmüştür. Japonya, ABD'nin Japonya'daki üslerinden çekilse bile Güney Kore'de bulunmasının dahi Japonya'nın emniyetine büyük katkı sağlayacağına kanaat getirmiştir. Diğer taraftan birleşmiş ve nükleer

güce sahip bir Kore'nin kendisine tehdit oluşturacağı endişesi bulunduğu Kuzey Kore'nin var olmaya devam etmesi için Japonya bu dönemde ekonomik yardımlar yapmıştır (Kissinger, 2002, s. 112).

ABD'nin bölgede denge unsuru olarak kalmasını kolaylaştırıcı etkiler mevcuttur. Bunlar arasında bölgedeki tehdit algılamalarına ilave olarak Japonya'ya ait birtakım sorun alanlarını sıralamak mümkündür. Japonya'nın Rusya ile Kuril adaları, Çin ve Tayvan ile Senkaku/Diaoyu adaları, Kore ile Takeshima adalarının egemenlik hususlarına ek olarak münhasır ekonomik alan ve kıta sahanlığı gibi deniz yetki alanları konusunda da sorunları bulunmaktadır (Mendl, 1995, s. 50-52). Sorunlu alanlarla ilgili çatışmanın tırmanmasının engellenmesi ve arabuluculuğun sağlanması konusunda ABD bölgede dengeyi gözeten bir konumda bulunmuştur.

Japonya açısından, güç dengesinin sağlanabilmesi için bölgedeki hiçbir gücün hegemon güç olmaması gerekmektedir. Bunun için de ABD'nin bölgede bulunması önemlidir. Bölgede olası bir çatışma deniz ticaret yollarını tehlikeye sokacağından Japonya için bölgesel istikrar ve denge sağlanması kritik bir mesele olarak görülmüştür (Mendl, 1995, s. 50).

Güney Kore- Kuzey Kore ABD İlişkileri

İkinci Dünya Savaşı'nda Japonların Kore'den çekilmesi ile oluşan boşlukta ülke bölünerek Kuzey ve Güney Kore olarak bağımsızlıklarını ilan etmiştir (www.state.gov, 2020). Japonların olduğu dönemde geçici bir hat olan 38. paralel daha sonra bu iki bölgenin sınırını belirleyen sürekli bir hatta dönüşmüştür (Kwak, 1982, s. 260). Bağımsızlıklarını ilan eden komünist rejime sahip Kuzey Kore'yi Sovyetler Birliği desteklerken, anti-komünist rejime sahip Güney Kore ise ABD tarafından desteklenmiştir. Kore Savaşı'nda ABD BM'nin desteğini alarak Güney Kore'nin yanında savaşmıştır.

Kwak'a göre ABD Kore stratejisinde; Çin ve Sovyetler Birliği'nin nüfuzunun yayılmasını önlemeyi, Güney Kore'nin güvenliğini sağlayarak bu ülkeyi bölgesel iş birliğinin bir parçası yapmayı, Kuzey Kore'yi caydırmayı, Kore yarımadasında dengeyi gözetip her iki Kore'yi birleştirmeyi amaçlamıştır (Kwak, 1982, s. 261). Kore Savaşı resmi olarak sonlandırılmamış olsa da tarafların üzerinde anlaşmaya vardıkları bir ateşkes imzalanabilmiştir. Ateşkesten hemen sonra 1953 yılında ABD ile Güney Kore arasında Karşılıklı Güvenlik Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmaya göre, Pasifik bölgesinde taraflar saldırılara karşı birbirlerini korumayı taahhüt etmiştir (www.photos.state.gov, 2020). Böylece ABD, Kuzey Kore tehdidi üzerinden Güney Kore sayesinde bölgeye angaje olarak denge kurma arayışına başlamıştır. Nitekim Japonya'nın ardından Güney Kore de ABD'nin denge stratejisinin bir parçası olmuştur. Kwak'ın görüşünün aksine birleşmiş bir Kore politikası yerine birbirine zıt komünist ve anti-komünist ideolojinin sırasıyla Kuzey Kore ve Güney Kore'de alevlendirilmesi ABD ve Sovyetler Birliği'nin bu durumu kendi lehlerinde kullanmalarına olanak sağlamıştır. Kim'e göre "(...) her iki Kore'nin birleşmesi tek bir gücün oluşmasına ya da bu gücün başka bir güç tarafından baskı altına alınmasına neden olabilecektir. Bu nedenle bölgedeki güçler P'yongyang ve Seoul arasındaki tansiyonu düşürme taraftarı (...)" olmuştur (1980, s. 29). Henry Kissinger'a göre, birleşmiş bir Kore'nin başka bir gücün kontrolüne girerek bölgesel dengeyi değiştirme riski bulunmaktadır. Başta sınır hattında ve Güney Kore içerisinde yer alan ABD varlığının, müteakiben de Japonya'da bulunan ABD askeri varlığının sorgulanmasına neden olarak varoluş sorunu yaratabileceği endişesi ortaya çıkmıştır (2002, s. 111-118).

Kuzey Kore, ABD'nin Karşılıklı Güvenlik Anlaşması sayesinde Güney Kore üzerinde asker bulundurmasını ve askeri yardım sağlamasını şüpheyle karşılamıştır. Kuzey Kore'ye göre, Güney Kore ABD'nin güdümünde davranmaktadır. Çin askerlerini kuzeyden çekmiş, Güney Kore Japonya ile iyi ilişkiler kurmuştur. Ayrıca Güney Kore iç kamuoyunda da ABD'ye

tepki vardır. Bunlara rağmen ABD askerlerinin hala burada varolması teslimiyetçi bir davranış olarak görülmüştür (Park, 2001, s. 546-547).

Her iki Kore arasındaki savaşın ateşkesle beklemeye alındığı 1953 yılından itibaren taraflar kendi güvenliklerini sağlamak amacıyla iddialarını meşru kılmak ve diğerinin elini zayıflatmak için uluslararası alanda destek arayışlarını sürdürmüştür (Macdonald, 1990, s. 234). Bölünmüş bir Kore'nin varlığı başta Sovyetler Birliği olmak üzere, Çin, Japonya ve ABD için bölgedeki denge politikalarının sürdürülmesi ve güvenlik çıkarlarına hizmet etmesi bakımından önemli görülmüştür. ABD askeri varlığını bünyesinde barındıran Güney Kore Japonya'nın güvenliği açısından Çin ve Kuzey Kore'ye karşı tampon bölge vazifesi görmüştür. Bu durum ABD'ye Asya-Pasifik bölgesinde denge stratejisinin oluşturulması ve ulusal çıkarların korunması bakımından uygun bir ortam sağlamıştır.

Soğuk Savaş dönemindeki ABD-Güney Kore ilişkilerinin gelişimini konjonktürel olarak safhalara ayırmak mümkündür. Pae'ye göre, "Güney Kore'nin Amerika ile ilişkisi güvenlik çıkarı ve bağımlılık çerçevesinde gelişmiştir, şöyle ki; 1950-1960'lı yıllarda stratejik açıdan önemli ve tam olarak bağımlı, 1970'lerde stratejik açıdan önemli ve orta seviyede bağımlı, 1980'lerde ise stratejik açıdan hayati öneme sahip ve eşit ortaklık" (1992, s. 140) prensibinde hayat bulmuştur.

ABD ile Kuzey Kore arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, Kuzey Kore'nin savaş ile birlikte dış dünyayla iletişimi çoğunlukla tercih etmediği ve Güney Kore'deki ABD varlığının tehdit olarak algılaması nedeniyle ABD ile diplomatik ilişkilerinin çok kısıtlı olduğunu söylemek mümkündür. *Détente* dönemi hariç Kuzey Kore 1970'e kadar dünyaya kapalı bir görünüm sergilemiştir. 1972'den sonra ise yumuşamanın etkisi ile Pyong Yang yönetimi diğer uluslar ile diplomatik, ticari ve kültürel ilişkiler kurma arayışına gitmiştir (An, 1983, s. 79).

Güney Kore ile müttefiklik ilişkisi kuran ABD farklı tarihlerde Kuzey Kore ile çatışmanın eşiğine gelmiştir. "Amerika ve Kuzey Kore arasında 1969 yılında Pueblo krizi meydana gelmiştir. USS Pueblo adlı Amerikan İstihbari Donanma gemisinin Kuzey Kore yönetimi tarafından ele geçirilmesi ile birlikte gemi mürettebatı 11 ay rehin tutulmuştur. ABD'nin özür beyanı vermesi ile mürettebat serbest bırakılmıştır." (Macdonald, 1990, s. 261). Kuzey Kore ise geminin kasıtlı olarak kendi karasularına girdiğini beyan etmiştir. Buna karşın ABD başta geminin uluslararası sularda seyrettiğini savunmuş fakat daha sonra karasularını ihlal ettiğini doğrulamıştır (www.history.com, 2020).

Kuzey Kore bu dönemde ABD'ye karşı destek arayışlarına girişmiştir. Bu desteği uluslararası platformlarda arayarak meşru bir zemine oturtmaya çalışmıştır. Bu çerçevede Kore'nin birleşmesi ve yabancı askerlerin çekilmesi konusunda Bağlantısızlar Hareketi ile iletişime geçmiştir. Bağlantısızlar Hareketi Kore'nin birleşmesi, Güney Kore üzerindeki nükleer silahlar ile Amerikan askerlerinin çekilmesi konularında Kuzey Kore'ye destek vermişlerdir. Ancak, bu destek sınırlı seviyede kalmıştır (Koh, 1984, s. 219-225).

Kuzey Kore, ABD ve bölgede sorun yaşadığı diğer ülkelere karşı Sovyetler Birliği'nin desteğini almaya çalışmıştır. Rusya 1980'lerden sonra Kuzey Kore'ye MİG-23 savaş uçaklarını tedarik ederek Kuzey Kore topraklarında uçuş hakkı ve limanlarında ise donanma için hizmet alım hakkına kavuşmuştur. Ayrıca nükleer alanda iş birliği tesis edilerek Kuzey Kore'nin ilk nükleer tesisi Ruslar tarafından inşa edilmiştir (Macdonald, 1990, s. 256-258). Kuzey Kore nükleer programla Sovyetler Birliği ve Çin'in yardımıyla ilk olarak 1950'lerde tanışmış, müteakiben 1967 ve 1987'de kendi reaktörlerine sahip olmuştur. Bunların arasından plütonyum üretimine uygun olan reaktörler özellikle Güney Kore ve ABD için tehdit oluşturmuştur (Merrill ve Taylor, 1992, s. 54-55). Kuzey Kore kendi güvenliğini sağlamak amacıyla Sovyetler Birliği'nin sunmuş olduğu imkânlar ve kapasite artırımı üzerinden bir denge stratejisi izlemiştir. Kuzey Kore'nin Ruslarla olan bu yakınlaşması Soğuk Savaş boyunca ABD'yi tedirgin etmiştir.

Kuzey Kore'nin coğrafi ve tarihsel açıdan Çin için özel bir yeri olmuştur. Kissinger'a göre, Çin açısından Kuzey Kore'nin varlığı kendi güvenliği için çok önemlidir (2016, s. 230-231). Kuzey Kore Çin'in sınır komşusu olduğundan burada oluşabilecek güvenlik boşluğu Çin tarafından tehdit olarak kabul edilmiştir. Kore coğrafyası genel olarak tarihte Çin ve Japonya arasındaki savaşlarda önemli bir yaklaşıma istikameti olmuştur. Kuzey Kore, Çin'in güvenlik ve istikrarı bakımından bir nevi tampon bölge konumundadır. Bu nedenle birleşmiş bir Kore'nin gelecekte sunacağı etkilerin bilinmezliği mevcut durumdan daha tehlikeli ve kontrolsüz bulunmuştur. Dolayısıyla Kuzey Kore'nin Çin'e karşı bir tehdit oluşturmaması için ülkedeki rejimin nispeten kontrol altında bulundurulması önemli görülmüştür. Nitekim 1961 yılında Çin-Kore Dostluk, İş Birliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması imzalanmıştır. Anlaşmanın 2. maddesine göre Çin ve Kuzey Kore birbirine güvenlik taahhüdünde bulunmuşlardır. Anlaşma ile ekonomik ve teknik yardım ile kültürel ve bilimsel konularda iş birliği amaçlanmıştır. (Peking Review, 1961). Kuzey Kore benzer bir anlaşmayı Sovyetler Birliği ile de yapmıştır. (www.treaties.un.org, 2020).

ABD söylemlerinde sınırdaş Güney ve Kuzey Kore'nin barış içerisinde yaşamasını vurgulasa da Güney Kore'de konuşlandığı nükleer silahlara karşılık Kuzey Kore'nin nükleer programını geliştirme çabasını yarımada barışa ve birleşmeye gölge düşürdüğünü savunmuştur (Oh, 1992, s. 35). Bölgedeki nükleer silahlanma çalışmaları veya üretimi ister ABD isterse de Çin ya da Kuzey Kore tarafından gerçekleştirilmiş olsun, Küba Krizi'nin etkilerini bilen tüm bölge ülkeleri ve özellikle İkinci Dünya Savaşı'nda nükleer silah saldırısına maruz kalan Japonya için önemli bir tehdit kaynağı olmuştur. ABD, bölgedeki komünist rejimlerde nükleer silahların yayılmasını istemediği gibi müttefiklik ilişkisi kurduğu anti-komünist rejimlerde de yayılmasını istememiştir. ABD nükleer silahlanmanın kendi kontrolünde bir denge oluşturmasını arzu etmiştir. Bu noktada, ABD, Güney Kore'nin nükleer güç olma yolunda farklı ülkelere alacağı yardımlara sıcak bakmayarak bu tür girişimleri Kuzey Kore'yi cesaretlendirici davranışlar olarak görmüştür (Kim, 1980, s. 35-36).

ABD'nin Güney Kore'ye olan yardım bütçesinde 1978 yılı itibari ile kısıntıya gitmesi, Güney Kore'de buldurulan askeri birlik sayısını 1971 yılı itibari ile giderek azaltması ve Carter döneminde zaman zaman Güney Kore'de insan hakları ihlallerine yapılan vurgu ilişkileri olumsuz şekilde etkilemiştir (Koh, 1984, s. 210-214). İki ülke arasındaki ilişkiler Carter'ın Güney Kore'den askerlerini çekme planını gündeme getirmesiyle daha da gerilmiştir. Bu plana ABD ve Güney Kore içerisinde yer alan muhalifler ve Japonya karşı çıkmıştır. Söz konusu plan daha sonra askıya alınmıştır (Sohn, 1989, s. 113-119). Japonya'nın plana muhalif görüş sergilemesinde kendi güvenliği için Güney Kore'deki ABD varlığının hayati öneme sahip olması nedeni yatmıştır.

ABD, Japonya ile yaşadığı ticari açığın bir benzerini Güney Kore ile de yaşamıştır. ABD kendi aleyhine olan ticaret açığını kapatmak için Reagan döneminden itibaren Güney Kore ile ticari, mali ve ekonomik anlamda hem baskı yöntemini hem de anlaşma yöntemini seçerek avantajlı konum elde etmeye çalışmıştır (Kim, 1988, s. 232). ABD Japonya'ya uyguladığı ekonomik dengeleme stratejisine benzer şekilde ticari anlamda kazanımını arttıracak politikaları Güney Kore için de uygulamıştır.

Sonuç

Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliği uluslararası sistemde güç dengesini belirleyen iki önemli güç olmuştur. Asya-Pasifik bölgesi de bu güç dengesinin etkisinde kalmıştır. Bölgesel seviyede güç dengesinin iki büyük kutbu, bölgedeki ülkelerle müttefiklik ilişkisi kurarak güç ve tehdidi dengelemeye çalışmıştır. Sovyetler Birliği Avrupa'da sıkı ve uzun süreli askeri konuşlanmaya sahip olmasına karşın Asya-Pasifik bölgesinde bu niteliğe sahip olamamıştır. ABD'nin bölgede uzun süreli donanma ve askeri üs buldurması ile bölge

ülkelerine yaptığı ekonomik yardımlar Sovyetler Birliği'ne nazaran Asya-Pasifik bölgesinde etkin bir güç olmasına olanak sağlamıştır. Her iki güç de Asya-Pasifik bölgesinde dengeleme stratejisinin maliyetini tek başına üstlenememiştir. Ortaya çıkan maliyetin paylaşım yöntemi her iki güç tarafından da bölge ülkeleriyle kurulan müttefiklik ilişkileri üzerinden işletilmiştir. Kore ve Vietnam Savaşı'nın baş aktörlerinin yanı sıra onlara bölge içinden ve dışından destek veren ülkeler bu paylaşımın bir örneğini teşkil etmiştir. Çin, genel olarak her iki süper gücün arasında dengeleyici bir rol üstlenmiştir (Goldstein, 2004, s. 41-42). Sovyetler Birliği ve ABD'nin bölgede yarattığı tehdide bağlı olarak Çin üçüncü bir aktör olarak bu güçler arasında tehdit kaynağını dengeleme stratejisini uygulamıştır. Japonya, Güney Kore ve Kuzey Kore ise her iki kutbun dengeleme stratejisinin belirlenmesinde destekleyici unsur olarak görev almıştır.

Bölgede ulusal güvenlik politikaları ve çıkar ilişkileri denge stratejisinde gözetilen önemli konular olmuştur. Tehdit algılamaları ve ulusal güç bileşenleri ülkelerin dengeleme stratejisini şekillendirmiş ve ittifak/karşı ittifak oluşumlarını belirlemiştir. Bölgede revizyonist ve statükocu eğilim, tartışmalı deniz ve toprak alanları, askeri kapasite artırımı, ittifak ilişkileri, nükleer silah edinim çalışmaları ve diğer fikir ayrılıkları bölgesel güç dengesi ve tehdit dengesinin oluşturulmasında önemli parametreler haline gelmiştir. ABD, müttefiklik ilişkisini oluştururken ulusal çıkarları, bölgedeki güç dengesini ve ülkelerin birbirleriyle olan tehdit algılamalarını gözetmiştir. Dolayısıyla bölge ülkelerinin birbiriyle yaşadığı sorunlar başka bir gücün dengeleyici rolüyle bölgede yer almasına olanak sunmuştur. Diğer bir ifadeyle ABD bu ülkeler arasındaki sorunların sürdürülmesinden istifade ederek bir nevi bölgede kendisinden dengeleyici rolün talep edilmesinin zeminini hazırlamıştır.

Soğuk Savaş dönemi Asya-Pasifik bölgesinde Çin, Japonya, Güney Kore ve Kuzey Kore arasından bölgesel güç dengelerini etkileyebilecek bağımsız bir güç olarak Çin ön plana çıkmıştır. Çin, Soğuk Savaş dönemi içerisinde tehdit algısına bağlı olarak Asya-Pasifik bölgesinde denge stratejisini uygulamıştır. Çin'e tehdit olan aktör ya da bölgedeki güç dengesi değiştiğinde Çin yeni bir ittifak sistemi içerisine dâhil olarak sistemik açıdan bir denge mekanizması kurulması çabası içerisinde girmiştir. Tehdit ve güç parametrelerindeki değişimle bağlantılı olarak Çin'in Sovyetler Birliği ya da ABD ile kalıcı olmayan ittifak ilişkisine girmesi uzun vadede dengeleme stratejisi ile sonuçlanmıştır. Japonya ve Güney Kore ise Soğuk Savaş dönemi boyunca ABD etkisinde kalmış ve ABD'nin güvenlik şemsiyesinden istifade etmiştir. Bu nedenle her iki ülke de bağımsız manevra yapma imkânına sahip olamamıştır. Kuzey Kore ise Soğuk Savaş döneminde başlangıçta içe kapalı bir politika izlerken, daha sonraki dönemlerde ise kimi zaman Bağlantısızlar Hareketi, kimi zaman ise Çin ve Sovyetler Birliği üzerinden etki alanını genişletmeye çalışmıştır. Kuzey Kore Asya-Pasifik bölgesinde mevcut Sovyetler Birliği askeri ve ekonomik kapasitesinden çok daha güçlü olan ve kendisine tehdit oluşturan ABD ile ittifak ilişkisine girmeyerek güçlünün yanında yer alma stratejisini uygulamamıştır. Kuzey Kore bölgede yalnız kalmamak, ihtiyaç duyulduğunda iş birliği yapabilmek ve tehdit dengesini oluşturabilmek için Çin ve Sovyetler Birliği ile ilişkilerini korumaya çalışmış ve uzun vadede bu iki ülkenin etkisinde kalmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra Çin ve Sovyetler Birliği aynı ideolojik eksen üzerinde ilişkilerini geliştirmiş hatta Kore ve Vietnam Savaşı'nda ABD'ye karşı müttefiklik ilişkisi ile birleşmişlerdir. Amerika ve Çin ilişkileri göz önüne alındığında bir güç dengesini görmek mümkündür. Bilindiği üzere Çin tarihsel süreç içerisinde birçok konuda ABD'nin karşısında yer almıştır (Shih, 1995, s.173-186). Ancak, Sovyetler Birliği ile Çin'in yaşadığı sorunlar ABD ve Çin'in birlikte hareket etmesini zorunlu kılmıştır. Özellikle, Sovyetler Birliği ile Çin'in sınır probleminden dolayı karşı karşıya gelmesi ve Çin'in Sovyetler Birliği'ni tehdit olarak algılaması nedeniyle tehdidin dengelenmesi için Çin, ABD ile ilişkilerini geliştirme gayretine girmiştir. Böylece tehdit dengesi Sovyetler Birliği aleyhine olacak şekilde evrilmiştir. Bu dönemde Brejnev Doktrini'nin de Çin-ABD yakınlaşmasına etkisi olmuştur. Özellikle, 1971

yılında Nixon ziyaretinin etkisiyle birlikte Çin Asya-Pasifik Bölgesinde üçüncü büyük güç olarak ön plana çıkmıştır. Çin'in bölgede üçüncü büyük güç olarak ortaya çıkışında ABD'nin Çin'i bu şekilde konumlandırma isteğinin de etkisi olmuştur. Nixon ziyareti ile Asya-Pasifik'te dengeleme stratejisi için ideolojik yaklaşımın ABD için sürdürülebilir olmadığı anlaşılmıştır. ABD'nin Çin'in desteğini alması ile bölgedeki güç dengesi ABD lehine gelişim göstermiştir. ABD ise Çin'in askeri kapasite artırımı yaparak Sovyetler Birliği'ne karşı denge stratejisinde rol almasına imkân tanımıştır.

ABD ve Çin ilişkilerinin bölgesel ve küresel ölçekte yansımaları bulunmaktadır. İki ülke arasında zaman zaman iş birliği zaman zaman da çıkar çatışması yaşanmıştır. ABD bu dönemde Çin'in potansiyel gücünün bölgedeki güç dengesini bozabileceği ve Asya-Pasifik alt sistemini domine edebileceği endişesiyle bir yandan da sınırlandırma politikası uygulamıştır. Bu nedenle, ABD'nin dengeleme stratejisinin içerisinde yükselen birer güç olan Çin ve Japonya'nın etkinliğinin sınırlandırılmasına yönelik politikalar ağırlık kazanmıştır. ABD, büyük bir ekonomiye sahip olan Japonya'nın geçmişte olduğu gibi revizyonist emelleri içerecek davranışları sergilememesi ve yükselen bir Çin'in ise başta Tayvan'ın ilhakı olmak üzere hakimiyetini artırarak Asya-Pasifik'te etkin bir güç olmaması için bölgede dengeleyici ve sınırlandırıcı politikalara öncelik vermiştir.

Japonya Yoshida doktrini ile birlikte İkinci Dünya Savaşı'nda kendisine tehdit oluşturan ABD ile savaş sonrasında ortakyaşar (symbiotic) bir ilişki içerisine girmiştir. Böylece, ihtiyaç duyduğu güvenli ortamı ABD'nin sağladığı denge stratejisi aracılığıyla tesis etmiştir. ABD'nin Japonya topraklarında konuşlu askeri kapasitesini azaltması durumunda ise Güney Kore'deki ABD askeri varlığını kendi güvenliği açısından elzem olarak kabul etmiştir. Nispeten benzer bir durumun bu dönemde Güney Kore için de yaşandığını söylemek mümkündür. Merkez ve Uç Birim sisteminin bir parçası olarak Japonya ve Güney Kore ABD ile karşılıklı güvenlik anlaşmaları yapmış ve bu sayede ABD müttefik topraklarında asker bulundurma hakkına sahip olmuştur. Her iki ülke de ABD'den askeri yardım alarak ayrıcalıklı konum elde etmiştir. Askeri harcamaların asgari düzeyde tutulması ve güvenlik konusunda ABD'ye yaslanmaları bu ülkeleri kısa süre içerisinde büyük birer ekonomi haline dönüştürmüştür. Japonya ve Güney Kore ekonomik gelişmişlik oranlarına kıyasla askeri bütçelerini artırmayarak bölgesel güvenliğin sağlanmasında gerekli olan mali yükü paylaşmamaları ve sorumluluk almamaları nedeniyle ABD'nin eleştirisiyle karşılaşmıştır. Bu durum ABD'nin daha fazla askeri harcama yapmasına neden olmuş ve ekonomisine ilave yük getirmiştir. Bu ülkeler ile ABD arasındaki ticaret dengesi zamanla ABD aleyhine bozularak tehdit boyutuna ulaşmıştır. ABD bu tehdidi dengelemek için ekonomi ağırlıklı bir dengeleme stratejisi izlemiştir. Soğuk Savaş döneminin son periyodunda askeri konulara ilave olarak ABD'nin Japonya ve Güney Kore'ye yönelik geliştirdiği ekonomi politikaları da dengeleme stratejisinin bir parçası haline gelmiştir.

Diğer taraftan, Kuzey Kore'nin nükleer silah geliştirme çalışmaları bölgede bir tehdit unsuru oluşturmuştur. ABD, Kuzey Kore'ye karşı özellikle Japonya ve Güney Kore için güvenlik sağlayıcısı rolünü üstlenmiştir. Bu çerçevede Japonya ve Güney Kore ABD'nin nükleer savunma şemsiyesinden istifade etmiştir. ABD Soğuk Savaş döneminde Japonya ve Güney Kore ile çoğunlukla iş birliği halinde olmuştur. Ayrıca Japonya ve Kore'nin geçmişte yaşadığı savaşın olumsuz yansımaları nedeniyle iki ülke arasındaki ilişkilerde ABD bir köprü vazifesi görmüştür. Bu dönemde ABD'nin Japonya ve Güney Kore ile kurduğu sıkı müttefiklik ilişkisi karşısında Kuzey Kore'nin Çin ve Sovyetler Birliği ile oluşturduğu müttefiklik ilişkisinin gevşek bir niteliğe sahip olduğu gözlenmiştir.

Bölge istikrarı ve güvenliği açısından ABD bölgede dış dengeleyici rolünde bulunmuştur. Dış dengeleyici rolünde bölge ülkeleri ile kurduğu Merkez ve Uç Birim sisteminin etkisi olmuştur. ABD ile müttefiklik ilişkisine giren devletler güvenlik konularında ABD'ye bağımlı hale gelmişlerdir. Bu bağımlılık ilgili devletlerin bağımsız karar alma ve

hareket edebilme yetisini olumsuz etkilemiş ve ABD'nin bölgede daha rahat manevra yapabilmesine, güvenlik politikalarında ise daha etkin olmasına imkân tanımıştır.

Merkez ve Uç Birim sisteminde birinin güvenliği üçüncü bir tarafın güvenliğine bağlanmamış olsa bile, Güney Kore ve Japonya kendi güvenlikleri için her iki ülkede bulunan ABD varlığını birbirlerinin sigortası olarak görmüştür. Bölgede, Japonya ve Güney Kore ABD'nin sağladığı güvenlik şemsiyesinden istifade etmek amacıyla güçlünün peşinde yer alma stratejisini uygulamıştır. Bu strateji ABD'nin bölgedeki gücünü artırmıştır. Bölgesel güvenlik politikaları açısından her ikisi için de en güvenilir müttefik ABD olmuştur. Çin güçlünün peşinde yer alma stratejisi yerine tehdit kaynağını dengeleme stratejisini uygulamış ve tehdit algılamasına bağlı olarak Sovyetler Birliği ve ABD'ye karşı bu stratejiyi uygulamıştır. Kuzey Kore ise Çin ve Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerini gözeterek Güney Kore, Japonya ve ABD'ye karşı tehdit dengesi stratejisini benimsemiştir. Kuzey Kore bu çerçevede güçlünün peşinde yer alma stratejisi yerine Çin ve Sovyetler Birliği ile ittifak ilişkisi üzerinden tehdit kaynağını dengeleme stratejisini izlemiştir.

ABD Asya-Pasifik bölgesinde Sovyetler Birliği'ni başta Çin olmak üzere diğer bölge ülkeleriyle dengelerken, Çin'i ise müttefiklik ilişkisi kurduğu bölge ülkeleri ile dengelemeye çalışmıştır. Çin, Sovyetler Birliği'nden algıladığı tehdidi dengelemek amacıyla ABD ile yakınlaşırken, ABD'nin bölgede tehdit oluşturduğu vakalarda ise Sovyetler Birliği ile hareket ederek bir denge stratejisi uygulamıştır. Çin, Japonya, Güney Kore ve Kuzey Kore'nin kendi aralarında yaşadıkları uyuşmazlıkları ABD kendi lehine kullanarak bölgedeki varlığını dengeleme stratejisi vasıtasıyla tesis etmiştir. Bu doğrultuda ABD için bölgede devam eden uyuşmazlıklar Asya-Pasifik'te bir denge stratejisini gerekli kılmıştır.

Kaynakça

- Albert, E. ve Maizland, L. (2019, December 20). *What is ASEAN?*. Council on Foreign Relations (CFR). Erişim Tarihi: 15.03.2020. <https://www.cfr.org/backgrounder/what-asean>
- An T. S. (1983). *North Korea a political handbook*. Wilmington: Scholarly Resources Inc.
- Between the U.S. and the Republic of Korea regarding the mutual defense treaty, Washington October 1, 1953. Erişim Tarihi: 26.04.2020. https://photos.state.gov/libraries/korea/49271/p_int_docs/p_rok_60th_int_14.pdf
- Bureau of East Asian And Pacific affairs, *U.S. relations with the Republic of Korea*. Bilateral Relations Fact Sheet, July 17, 2018. Erişim Tarihi: 26.04.2020. <https://www.state.gov/u-s-relations-with-the-republic-of-korea/>
- Buzan, B. (2015). *İnsanlar, devletler & korku: soğuk savaş sonrası dönemde uluslararası güvenlik çalışmaları için bir gündem* (2.Baskı). (E. Çıtak, Çev.). İstanbul: Röle Yayıncılık.
- Cooney, K, J. (2002). *Japan's foreign policy maturation: A quest for normalcy*, New York: Routledge.
- Danziger, J,N. (2007). *Understanding the political world: A comparative introduction to political science*, (6.Baskı), New York: Pearson.
- Dedeoğlu, B. (2001). Çin ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkilerin gelişimi. D. Ü. Arıboğan (Ed). *Çin'in gölgesinde uzakdoğu Asya* (ss.319-358). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Dibb, Paul. (1986). *The Soviet Union: The incomplete superpower*. Houndmills: The Macmillan Press.

- Dougherty, J. E. & Pfaltzgraff, R. L. J. (2001). *Contending theories of international relations: A comprehensive survey* (5.Baskı). Boston: Addison Wesley Longman.
- Economic and Social Commission for Asia and Pasific (ESCAP), Asia-Pacific Trade and Investment Trends 2019/2020: Trade in Goods Outlook. Erişim Tarihi: 22.01.2020. <https://www.unescap.org/sites/default/files/Trade%20in%20Goods%20Outlook%20%282019-12-20%29.pdf>
- Elster, J. M. (1970, January). The United States-Japan alliance. *Naval War College Review*. 22(5), 19-39.
- Goldstein, J. S. (2004). *International relations* (5.Baskı). New York: Longman.
- Goldstein, S. M. & Schriver, R. (2001, March). An uncertain relationship: The United States, Taiwan and the Taiwan Relations Act. *China Quarterly*. (165). 147-172.
- Gordon, B. K. (1990). *New directions for American policy in Asia*. London: Routledge.
- Gungwu, W. (1995). *The Chinese way: China's position in international relations*. Oslo: Scandinavian University Press.
- Hara, K. (1999). Rethinking the 'Cold War' in the Asia-Pasific. *The Pacific Review*. 12(4), 515-536.
- Harrison, S. S. (2003). *Korean endgame a strategy for reunification and U.S. disengagement* (2.Baskı). Princeton: Princeton University Press.
- Hart, B.H. L. (1970). *History of the Second World War*. London: Pan Books.
- Holcombe, C. (2016). *Doğu Asya tarihi: Çin, Japonya, Kore medeniyetin köklerinden 21. yüzyıla kadar*. (M. M. Özeren, Çev.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Hook, S. W. & Spanier, J. (2014). *Amerikan dış politikası: İkinci Dünya Savaşından günümüze*. (Ö. Zihnioğlu Tanırlı, Çev.). İstanbul: İnkılâp Kitavevi.
- Huat, C. B. (2008). Southeast Asia in postcolonial studies: an introduction. *Postcolonial Studies*. 11(3), 231-240.
- Hunter, A. & Sexton, J. (1999). *Contemporary China*. New York: St. Martin's Press.
- Iriye, A. (1992). *Across the Pacific: An inner history of American-East Asian relations* (Revised Edition). Imprint Publications. Inc., Chicago.
- Islam, I. & Chowdhury, A. (1997). *Asia-Pacific Economies: A survey*. London: Routledge.
- İşyar, Ö. G. (2009). *Karşılaştırmalı dış politikalar: Yöntemler-modeller-örnekler ve karşılaştırmalı Türk dış politikası*. Bursa: Dora Yayınları.
- Jones, H. (1996). *Quest for security: A history of U.S. foreign relations volume II from 1897*. New York: McGraw-Hill.
- Jun, W. (1998). Applying track two to China-Japan-U.S. relations. K. Ryosei (Ed). *Challenges for China-Japan-U.S. Cooperation*. (154-183). Tokyo: Japan Center for International Exchange (JCIE).
- Kalaycı, R. (2010). Kore: Doğu Asya'da yükselen çatışma ya da kasıtlı tırmandırma?. *Dünya Çatışmaları: Çatışma Bölgeleri ve Konuları* (2.Cilt). K. İnat, B. Duran vd. (Ed). (389-416). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaufman, S. J., Little, R. & Wohlforth, W. C. (2007). *The Balance of power in world history, "The Greek city-states in the fifth century BCE: Persia and the balance of power"*. Houndmills: Palgrave Macmillan.

- Khamchoo, C. (1991). Japan's Role in Southeast Asian Security: "Plus ca Change ...". *Pacific Affairs, Spring, 64 (1)*, 7-22.
- Kim, H. N. (1988). The 1987 political crisis and its implication for U.S-Korean relations. I. J. Kim & Y. W. Kihl, (Ed). *Political Change in South Korea. (221-241)*. New York: Paragon house Publishing.
- Kim, Y, J. (1980). *Roads for Korea's future unification*. Hong Kong: Asian Studies Monograph Series.
- Kissinger, H. (2002). *Amerika'nun dış politikaya ihtiyacı var mı?*. (T. İşyapan, Çev.). Ankara: METU Press,
- Kissinger, H. (2009). *Diplomasi (8.Baskı)*. (İ.H. Kurt, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kissinger, H. (2015). *Çin: Düünden bugüne yeni Çin*. (N, I. Çeper, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Kissinger, H. (2016). *Dünya Düzeni*. (S. S. Gül, Çev.). İstanbul: Boyner Yayınları.
- Koh, B. C. (1984). *The Foreign Policy Systems of North and South Korea*. Berkeley: University of California Press.
- Komine, Y. (2014). "Whither a "resurgent Japan": The Nixon Doctrine and Japan's defense buildup, 1969–1976. *Journal of Cold War Studies, Summer. 16(3)*. 88-128.
- Kwak, T-H. (1982). U.S.-Korea Security Relations. *The Journal of East Asian Affairs. Fall/Winter*. Institute for National Security Strategy. 2(2). 260-278.
- Leifer, M. (1997). China in Southeast Asia: Interdependence and accommodation. D. S. G. Goodman & G. Segal (Ed). *China rising: Nationalism and interdependence*. (156-171). London: Routledge.
- Li, C. (2014, March). *Welcoming remarks in 35 years of U.S.-China relations: Diplomacy, culture and soft power*. Washington: Brookings Institution, Erişim Tarihi: 27.03.2015. http://www.brookings.edu/~media/events/2014/3/28-us-china-relations/032814brookingschina_edit.pdf
- Li, V.H. (1973). The Law of Non-Recognition: The Case of Taiwan. *Northwestern Journal of International Law&Business. 1 (1)*, 134-162.
- Llewelyn, J. (2010). Balancing Okinawa's return with American expectations: Japan and the Vietnam War 1965–75. *International Relations of the Asia-Pacific, 10(2)*, 305-342.
- Macdonald, D. S. (1990). *The Koreans Contemporary Politics and Society*, 2nd Edition, Boulder: Westview Press.
- Manion, M. (2006). Politics in China. *Comparative Politics Today: A World View*, G. A. Almond, R. J. Dalton, G. B. Powell, Jr.& K. Strom (Ed.). (Güncelleştirilmiş 8.Baskı). (413-459). New York: Pearson Longman.
- Mendl, W. (1995). *Japan's Asia policy regional security and global interests*. London: Routledge.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2020). *Conclusion of the "Sino-Soviet Treaty of Friendship, Alliance and Mutual Assistance"*. Erişim Tarihi: 06.04.2020. https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/ziliao_665539/3602_665543/3604_665547/t1801

- 1.shtml#:~:text=Subsequently%2C%20Premier%20Zhou%20Enlai%20led,mutual%20Assistance%22%20and%20other%20agreements.
- Merrill, J. & Taylor, W. J. (1992). ROK-U.S. Security Relations. D. N. Clark, (Ed). *Korea Briefing 1992*. (51-70). Boulder: Westview Press.
- Mirsky, J. (1986). The United States in East Asia: China's response. *The balance of power in East Asia*. M. Leifer (Ed). (16-29). New York: Palgrave Macmillan.
- Mou-Shis, D. (1991). Relations between the United States and the Republic of China. R. S. Cline (Ed.). *The role of the Republic of China in the international community: report of a seminar. October 24-25, 1990*. (53-60). Washington: The United States Global Strategy Council.
- Mutual Defense Treaty Between the United States and the Republic of China; December 2, 1954. Erişim Tarihi: 26.04.2020. https://avalon.law.yale.edu/20th_century/chin001.asp
- Nester, W. R. (1990). *Japan's growing power over East Asia and the World economy: Ends and means*. Hong Kong: The Macmillan Press.
- Nish, I. (1986). The United States in East Asia: Japan's perspective. *The Balance of Power in East Asia*. M. Leifer (Ed.). (30-43). New York: Palgrave Macmillan.
- No.6045 Union of Soviet Socialist Republics and Democratic People's Republic of Korea Treaty of Friendship, Co-operation and Mutual Assistance, Moscow, on 6 July 1961, United Nations Treaty Series, 1962. Erişim Tarihi:27.04.2020. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20420/volume-420-I-6045-English.pdf>
- Oh, K, (1992). North Korea braves a new world. D. N. Clark, (Ed). *Korea Briefing 1992*. (27-49). Boulder: Westview Press.
- Packard, G. R. (2010, March/April). The United States-Japan Security Treaty at 50: Still a Grand Bargain?. *Foreign Affairs*. 89(2). 92-103.
- Pae, S. M. (1992). *Kore leading developing nations economy, democracy and welfare*. Lanham, Maryland: University Press of America.
- Park, K-A. (2001). North Korea's defensive power and U.S.-North Korea relations. *Pacific Affairs, Special Issue: Korea in Flux (Winter, 2000-2001)*.73(4). 535-553.
- Pehlivan Türk, B. (2015). Uluslararası ilişkiler teorileri ve Asya-Pasifik. *Doğu Asya'nın politik ekonomisi: Japonya, Çin ve Güney Kore'de kalkınma, siyaset ve jeostrateji*, K.A. Akkemik & S. Ünay, (Ed.). (98-131). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Peterson Institute for International Economics, (T.Y). *Why does the United States care about Taiwan*. Erişim Tarihi: 06.08.2020. https://www.piie.com/publications/chapters_preview/4174/08iie4174.pdf. 169-189.
- Pradhan, R, G. (1989). China and the super powers: New dimensions. N. Das (Ed). *Contemporary Chinese Politics and Foreign Policy*. (133-146). New Delhi: Sangam Books.
- Pressello, A. (2014). The Fukuda Doctrine and Japan's role in shaping post-Vietnam War Southeast Asia. *Japanese Studies*. 34(1). 37-59.
- Rea, K, W. (1975, Sep-Oct.). Peking and the Brezhnev Doctrine. *Asian Affairs: An American Review*. Vol. 3(1). 22-30.

- Sakamoto, Y. (1984, February). Major power relations in East Asia. *Bulletin of the Atomic Scientists*. 19-24.
- Sakong, I. (1993). *Korea in the World Economy*. Washington: Institute for International Economics.
- Segal, G. (1986). The Soviet Union in East Asia. *The balance of power in East Asia*. M. Leifer (Ed.). (44-58). New York: Palgrave Macmillan.
- Sheehan, M. (2005). *The balance of power: History and theory*. Taylor & Francis e-Library.
- Shih, C-Y. (1995). The reluctant dragon: Taiwan as a psychological factor in mainland China's U.S. policy. T-J. Cheng, C. Huang, S. S. G. Wu (Ed.). *Inherited rivalry: Conflict across the Taiwan Straits*. (173-193). Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Shrivastava, B, K. (1989). US technology transfer to China and development of China's nuclear energy. N. Das (Ed). *Contemporary Chinese Politics and Foreign Policy*. (100-115). New Delhi: Sangam Books.
- Sohn, H-K. (1989). *Authoritarianism and Opposition in South Korea*. London: Routledge.
- Taiwan Relations Act (Public Law 96-8, 22 U.S.C. 3301 et seq.). January 1, 1979, American Intitute in Taiwan. Erişim Tarihi: 24.04.2020. <https://www.ait.org.tw/our-relationship/policy-history/key-u-s-foreign-policy-documents-region/taiwan-relations-act/>
- Takeda, Y. (2014). Economic superpower in an age of limits: The locomotive strategy and U.S.-Japan relations. 1977-1979. *The Journal of American-East Asian Relations*, 278-298.
- Teo, S. & Emmers, R. (2020, January). The future of the San Francisco system: Pressures and prospects. *Asian Politics and Policy*. 84-96.
- The Constitution of Japan, 1946. Erişim Tarihi: 23.04.2020. https://japan.kantei.go.jp/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html
- The Presidential Commission on the 21st Century. (1995). *Korea in the 21st Century*. Seoul: Seoul Press.
- Thucydides. (2009). *The Peloponnesian War*, (M. Hammond, Çev.). New York: Oxford University Press.
- Treaty of Friendship, Co-operation and Mutual Assistance Between the People's Republic of China and the Democratic People's Republic of Korea. July 11, 1961. (1961). *Peking Review (July 14, 1961) Foreign Language Press*. 4(28).
- Tuncoku, M. (2002). Japonya-Çin Halk Cumhuriyeti İlişkileri, Ankara: *Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları No.33. Uzakdoğu-Pasifik Araştırmaları Dizisi No. 3*.
- United Nations-Treaty Series 1952, No.1832 Treaty of Peace with Japan*. Signed at San Francisco, on 8 September 1951. Erişim Tarihi: 23.04.2020. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20136/volume-136-I-1832-English.pdf>.
- USS Pueblo captured*. A&E Television Networks. January 22, 2020. Erişim Tarihi: 15.03.2020. <http://www.history.com/this-day-in-history/uss-pueblo-captured>
- Walt, S, M. (1990). *The origins of alliances*. Ithaca: Cornell University Press.
- Waltz, K, N. (1979). *Theory of international politics*. Reading: Addison-Wesley Publishing.

- Wei, S-J. (1995). *The open door policy and China's rapid growth: Evidence from city-level data*. Chicago: University of Chicago Press. Erişim Tarihi: 01.03.2020. <http://www.nber.org/chapters/c8545>.
- Won, L, J. (1998). America in Asia at the turn of the century. K. Ryosei (Ed). *Challenges for China-Japan-U.S. cooperation*. (23-43). Tokyo: Japan Center for International Exchange (JCIE).
- Yahuda, M. (2005). *The international politics of the Asia-Pacific, 1945-1995*. Taylor & Francis e-Library.
-